

2

ENDOXA

SEU

Quæstionum quarundam miscellanearum Examen probabile,

UT ET

LAPIS ad ALTARE

SIVE

Exploratio Locorum paucorum difficiliorum S. Scripturæ,

Una cum

PSEUDODOXIÆ EPIDEMICÆ
Ventilatione Tranquilla,

Per Johannem Robinsonum, M D.

*Sint varia quævis facies mentesque aliena,
Unum sit Cordis nexus amore boni.*

*Londini, Typis T. N. impensis S. Thomson,
ad insigne equi albi in Coemeterio Paulino, 1756.*

*Ad abstrusam methodum
Clavis adaptata.*

 Ujus Universi basis est *Ecclesia*; cui pro regimine *Ministri*, solatio *Sacramenta*. Ejus subjectum est homo, isque aut innocens ut *Adamus*, aut lapsus, ut posteris quorum debita est per *Connubium* propagatio: Hæc amorem inducit & *Sympathiam*, quod sit parentum surculus. Hujus veritas in *Ovo* examinatur: Unde partes ortæ dissimilares *Fluctuatione* discernuntur: Hæ sanæ præservantur, ægræ restituantur *Remediis* licitis, minime *Telestmatibus*.

Lectori candido S.

Verum seu naturale seu ir-
naturale duplici hoste cir-
cumdatur, se io altero, al-
tero larvato sive dissimu-
lante: Serius est obliquus
omnis etiamsi non diametricus error:
Alter cum ex nostra caligine sibi repug-
nare videntur verissima & amicissima.
Quae videntur contraria sibi reconcili-
are, & veritatem erroribus obsessam ex-
pugnare, tam charitatis quam fortitudinis
est vexillum, hominique ingenuo propria
merces.

Quidam scignitiae correpti huius
Veri deferunt indaginem, quod post
hanc vitam Deo conjunctioribus om-
nia lucidiùs apparitura: Magnanimus
magis est conatus aeternitati aliquid
velle addere accelerando initium; cum
cognitione & sanctitate perficiatur ævi-
terna

terna ista beatitudo, quæ gradibus quidem, specie minimè ab hisce nostris discrepat primitiis: Has in terris qui non degustaverit, iis in æternum non facia-
bitur.

Manipulum hic accipe conceptuum ^{Nec ta-}
abruptorum aut potius abortivorum, ^{men sine}
quod eorum partus certâ de causâ fuerit ^{calce a-}
primò præcipitatus: Magnæ tunc ca- ^{rena.}
tarractæ æstus, & quidem ex alto Se-
naru, nobis eminebat, quo non tam
Religionis sordes eluerentur, quam suf-
focarentur pietatis germina pullulantia:
neque uni subjecto diu immorari aut
fert vitæ genus aut genus: tandem con-
cesso aut potius surrepto otio hæc ali-
quo modo elimavi absque insigni aliqua
metamorphosi.

Idem mihi evenit quod maris acco-
lis fluctibus aggerem rumpentibus;
quævis etiam minus quadrata confer-
tim ingerunt, quæ postea, sedatâ tem-
pestate & deservescente æstu, compacta
magis reddunt & stabilita: nec in pub-
licâ flammâ siculam meam quamvis mi-
nùs

nus profundam volui desiderari. Stilus
& methodus nec omnino accurata nec
neglecta. Si quid falsum, [non enim
hominem exui] non corripe sed corrige,
discipulum me sistam jam penè canes-
centem & facilem & gratum: Si quid
est dubium, ad pondus S. Scripturæ &
rectæ rationis lancem examinetur; quæ
sunt vera, æquo animo amplectere &
gratulare.

Assensui vestro fortasse renitentur
duo obices: alter, quod quæ disputa-
tu digna sunt mihi velim concedi: Hæc
ex industriâ, quod ab aliis sint probata,
transilio: Deinde, quod Authorum
nomina sint silentia, cui facilis respon-
sus: quod quidam [quamvis non mihi]
sint anonymi: Præterea nulli homini
litem dico, sed quæ aliis videntur rationi
consona mihi disquirenda propono.

Non est mihi animus pleno exercitu
in arenam descendere, sed levi hastâ &
pugnâ quasi velitari [salvo honore &
amore] cum discrepantibus dimicare.
Scopus est sinceritatis lac molli con-
cussione

cussione emulgere, harumque discepta-
tionum fructum ad praxin revocare;
quo judiciorum emendatione, pro sua
sorte huic ævo inserviant: Quod, si
ex voto cadet, lineis tenuioribus &
incultis pretium augustum.

Vale.

CON-

CONTENTA.

Cap. 1.	D E Ecclesia,	I
Cap. 2.	De Ministris,	20
Cap. 3.	De Sacramentis,	26
Cap. 4.	De Adamo,	29
Cap. 5.	De Connubio,	37
Cap. 6.	De Sympathia,	44
Cap. 7.	De Ovo,	49
Cap. 8.	De Fluctuatione,	51
Cap. 9.	De Remediis,	54
Cap. 10.	De Telestomatibus,	58

 N habes hęc (Candi-
de Lector) Hortum
(si placeat) putum
Botanicum, Herbis
floribusq; omnio ge-
neris Lectissimis variegatum,
Labore & industriâ viri verè
docti (Eximii istius & honesti
Robinsoni gemini prolis) satum
atq; refertum. Hoc in Viridario
Fasciculum modicum est colli-
gero, tum fragrantissimum, tum so-
lutiferum, Cujusvis palato gratiam
spirantem: Si Quodlibetica ar-
videant, en Questionum Miscel-
laneorum Examen; si Theologi-
ca, ecce tibi Lapis ad Altare, in
quo S. Scripturæ nonnulla Loca
difficiliora concisè (imò & Con-
cinnè) explorata; si Philologica
Medica, Mathematica, &c. en
Aristoteles

Aristoteles alter, *scilicet* (absq[ue] in-
vidia verbo) ipse Aristoteles
Aristotelicoterus reviviscens,
ipsa Natura Viscera abditissima
penetrans; nempe, In ventilatione
istâ tranquillâ verè ac placidâ
spirâre aurâ, inter Collègas (quod
rarum) amicos pariter ac doctos.
Omnia quidem summo Candore nec
non Judicio acutissimo plenè re-
ferta. Hoc unicum addere licent,
Lucubrationes hasce vriditas Le-
gere ac relegere non dedignantem,
Operam neque lusurum, nec perdi-
turum Oleum ex sensu & judicio

Gul. Greenhil.

Tho. Allen.

SECRET

[The page contains extremely faint, illegible text, likely bleed-through from the reverse side.]

ERRATA.

Page. Line

- 4 11 **P**ro nugtem Age unguem;
5 7 Pro gratia Age gravia.
51 19 Pro Carrica l. Castica.
55 24 Pro laxata l. luxata.
59 2 Pro contrarium l. contrariam.
60 3 Post iudicio addit non
81 12 Post mihi addit animus.
98 8 Pro citatione l. litatione.
115 8 Praef. Pseudodan, L. 14. Pro (Severa) l. (si vera)
115 Pe. Pro epidemica endemico; Age epidemica endemico.
119 23 Pro staticis l. stabilis.
121 10 Pro pendiculariter l. perpendiculariter;
123 11 Ante surum addit ibid.
138 11 Pro alius l. alius.
139 3 Pro cars l. caca.
139 9 Dole & venenatus.
138 13 Pro duce l. duo.
143 21 Pro nex l. nec.
150 7 Pro marafuco l. marafino;

CAP. I.

De Ecclesia.

Cum ex terminis figura-
tivis error vel [ejus af-
finis] ambiguitas aut
est parva aut alta ad sim-
plicem pristinamque o-
riginem eos reducere

utissimum. *Mores depravatos ad pri-
mordium revocat Salvator: Mat. 19. 8.*

Facilius verba, si pro die Martis Mahu-
medano aut Judæo [forté & nostratum
quibusdam] tertium hebdomadis sub-
stitutam diem, utrique ero barbarus. Sa-
cri Scribæ gustui *Castor & Pollux, Col-
lus Martius* idololatriam non sapiunt.
Summo jure fidelem appellabo fratrem,
dummodo non decipiantur alii; Titu-
lus ille rebus sacris Germanus non pro-
festis. Alioquin [neglecto præcepto

B

Iacob.

*Jacob. 2.] & Pater & filius, imò & servus fraterno nomine est & compellendus & inscribendus, cessantibus reliquis relativis. In hunc scopulum impingunt qui, quæ sunt Christi corporis, i. e. Ecclesiæ propria in Templi atque ædificia malè transferunt: ut sunt Sanctitas, gloria, &c. Templo quidem Hierosolymitano quodammodo certoque tempore hæc conveniebant, quod à Deo hic locus cultui destinatus; velo verò fisso, quævis colendi [*modo in veritate & Spiritu*] Deo sedes grata. Joh. 4. Hinc non immeritò nuper inter gregis & cædis concionem iustum illud inventum discrimen: Sed nomine misso rem ipsam aggredior.*

*Templum
quod te-
neat p. pu-
lum.*

De hac materia tam nostrates quàm transmarini varii variè. Meum erit ex generalibus tam Scripturâ quam ratione dehaustis concessis veritatem promere.

Deum suâ gavistum Ecclesiâ. i. e. ex mundo selectorum copiâ, eâque in secula continuandâ uno ore omnes Christianismo aspersi profitentur. Primò quidem inter proprios lares, in *Noacho, Melchizedeche, Abrahamo* illa pullula-
vit,

(3)

vit, quæ deinde in totam Judæorum
familiam se expandit: Eandem sub B.
vangelio excipit omnis mundi plaga:
Hanc Ecclesiam ratione abstrahe tan-
quam generale collectivum & congre-
gatum; tam præteritos quàm præsen-
tes orbi suo includit; imo sano sensu fu-
turos etiam complectitur: Gentilium
Ecclesiam *fororis titulo condignatam*,
quamvis *impuberem manumisque*, i. e.
Verbi ministerio, *carentem*; quin non-
dum natam cecinit Poeta Sacer, Cant.
8. 8. Hæc non incongruè dicitur *Uni-*
versalis aut *Catholica*: Extra hanc Pro eâ
qui, etiam
promor-
tuis orat.
rectè nulla salus: Huic familie anno-
merandi Turcarum, Paganorum & Hæ-
reticorum maximè distantium nonnul-
li, abstruso nobis & occulto modo ser-
vandi: æquæ ac *pueruli quas fidei titulo
Christus adorna: it.* Mat. 18. 6. hanc
præter esse Ecclesias particulares Ver-
bo divino inescatas in varia distinctas
corpora politica est dubio procul.

Modum autem eas tam colligendi
quàm corrigendi determinatè & fir-
miter esse stabilitum aut in corde hu-
mano [quod nullus facillè somniabit]
aut in Sacris literis instinctu divino con-

scriptis plusquam probabilis est conjectura: hoc illi præcipuè attendant, qui ex mandati supremi arbitrio ejus regimen statuunt mutandum. Principem suorum subditorum obsequium expectantem proprias leges à nullo præter seipsum mutandas ferre æquum est, nec eorum concedere prudentiæ, ubi, quomodo, aut quando sint parium: Hac dicat, cui rarissimè Deus adversatur, ratio: Hinc *Adami*, *Noachi*, *Abrahe* familiæ ante scriptam legem cultus religiosus à Deo institutus, per majorum manus fuit traditus. Nullus tunc enthusiasmus, alioquin eos erudire fuisset frustraneum, quod à Deo & naturâ longè alienum.

Porro, omnium, etiam minutissimorum ad Tabernaculum spectantium Moïsi ipse Deus paradigma delineavit: à quo ne unguem latum recedere fas erat, quo religiosè tenebantur Israelitæ usque ad tempora *Solomonis*, qui neque in minimis ab exemplari proposito aberravit: Illud cultus genus omnes pariter Judæos usque ad Christi mortem obligavit: & quicquid illi à Phariseis detractum, additum, aut mutatum, tanquam

(5)

tanquam spurium exploditur. Et quis sanæ mentis asseret à Christi adventu id libertatis humanæ prudentiæ seu civili seu Ecclesiasticæ pro arbitrio concessum?

Huc confluit utriusque Testamenti torrens: gratia Deus minatur Judæis supplicia *quod sit reverentia eorum erga se quam præcepto humano edocti sunt.* Es. 29. 13. Et *Templum*, dum de Ecclesiis Christianis sermo est, *ad amissum mensuratur.* Apoc. 11. quod à prudentia humana, aut ex occasione mirandi libertate longissimè abest.

Præterea Author ad *Hebræos* passim *Christum* ut *filium Moysi* tanquam *servo* anteposit, quod Illi particularia ad domum suam, i. e. Ecclesiam curæ fuerint majori: Hos canones non est penes hominem mutare aut eorum reprimere promulsiōem: His omnes tenentur fideles, eosdēque suo loco promoverē.

Quod externam cultus vestem mutaverit aliquando Deus, non fuit Imperantis imperfecti nota, sed imperandorum; quibus quo refocillandi tempus erat magis in propinquo lucem de Filio

suo voluit esse clariorem : Isto vero Sole exorto, nullius ad alium cultum datur, donec omnium, transitus.

Quæ est Politicorum distinctio inter legem & consilium, aptissimè inter homines conceditur : Sed eam intra Sacrorum limites inducere injusta est pro-terminatio : Nam eorum alterutrum respuere, cum à Deo procedat, peccatum est, ideòque legis transgressio : patet ratio, quòd ejus omnia præcepta nostrum respiciant commodum, ejusque consilia sine examine ulteriore, tanquam infallibilia admittenda : quorum neutrum humanæ convenit fragilitati. Quod *Christus* Marc. 10. *præcipit Juveni, vende omne tuum*, non *ἀνδρὶ* id intelligendum dictum, illi aut cuivis mandatum, sed *παντὶ ἀνδρὶ*. Hæc si vera, indicium da, omnium venditionem.

Ut paulò altius in hoc lituis vadam ; primò causæ, ut trita leviter attingenda.

Efficiens, Deus ex amore per Spiritum, Verbi sui suavi incantamento, pelliciens ad fidem in Filium, ut pristina aut potius meliore sui imagine revestiantur homines.

Ma-

(7)

Materialis, sunt sancti, mystici ejus corporis membra.

Formalis, Divina & mutua unio.

Finalis, proprius Dei honor, mutuus hic & in æternum fructus.

Quod autem norma Ecclesias colligendi idem & dirigendi dicitur, viz, verbi Dei annuntiatio. Sed quia hodie quidam modum Evangelium promulgandi in dubium vocant, asseruntque, *nihil præter Veteris & Novi Testamenti textum esse Verbum Dei, quod concionandi iste modus non sit totaliter intrinsecus, indubitatus, atque integrè verus*, solâ nudâque scripturæ lectione contenti privatum conclave publico Deum colenti coetui præferunt.

Primò aio, in familia Oeconomica id minimè concedendum, quanto minùs in constitutione Ecclesiasticâ: ut sine mutua opera, dum quisque propriâ vivit quadrâ, publico adversariorum impetu, aut farmentorum domesticorum putidorum amputationi non prospiciatur.

Ex his hoc unum quero; Num verbum Dei sermone originali conscriptum, sine interpretatione non intellectum, sit

homini salvando? vel num omnes servandi Hebræarum & Græcarum literarum debeant esse periti? Quorum utrumvis videtur esse absurdum, aut, quod necessario consequitur, id gratie debebunt verbo ab homine verso, quod, præter variam Originalium lectionem *totaliter, intrinsece, indubitata, atque integrè non est verum*: Pauca adde rationes.

1. Deus suum beneplacitum scriptis mandans non nudis nos alligavit verbis; sed ex iis, ut in omni testamento, testatoris mentem nos voluit atlequi: Quicquid ergo secundum rectam rationem ex S. Scripturæ autoritate potest evinci, est [etiamsi non sit contextus] Scripturæ: cum nos æquè ac *Berthei* ratione sumus ditati; qui vel hoc nomine, quod veritatem authenticam suo subjecerint examini, *nobilitatis* titulo insignimur.

2. Textus à Sp. S. sæpe redditur varius, dum septuagintorum sequitur versionem, sensum aut scopum solummodo indigitans.

3. *Quovis primo hebdomadis die convenientes seponite quæ sunt pauperum*:
rum:

ram : quod obijciunt hi Antisynusii
transiens fuisse hoc mandatum ad tem-
pus tantum duraturum, his occurrit
Christus, Joh. 12 8. *Pauperes, ideoque*
Diaconos facere perpetuos.

4. His privatis concessis concioni-
bus, tolluntur omnes admonitiones &
censuræ Ecclesiasticæ.

5. *Publico carni se subducere nefas.*
Heb. 10. 25. Fides ex auditu.

6. Per auditum quivis percipiendi
modus intelligitur. *Ob.*

Si auditus hic pro lectione sumatur,
quis [Miror] subsequenrium verborum
sensus futurus [miti debet] ? &
quomodo hæc missio libris competat
equidem non intelligo. Lectione qui-
dem perfici intellectum non nego, sed
eâ æquè ac vivâ voce moveri volunta-
tem pernego : & quod terrestria hæc
continuovolvendo affectuum nostro-
rum à Deo fiat non solum laxatio sed &
luxatio, novâ opus indies restitutione &
confirmatione. *Ob.*

Hiscæ præmissis vulgò obijcitur, *Ex-*
ternam verborum formam tam in pre-
cando quam predicando, locum & diem
humiliationis aut gratitudinis, ejus-
démque

dimque generis circumstantias determinat à Deo non præsriptas, sed prudenter pro re & personâ natâ mutandas.

Ref.

In cultu divino duo consideranda: ejus substantia; & naturaliter necessaria, quæ occurrunt, accidentia. Verbum Dei esse enuncians, Sacramenta administranda, calamitatis tempore Deum esse invocandum, à beneficiis gratias retribuendas, statutum est divinum & inviolabile; quæ interveniunt, adjuncta sunt naturalia, nec propriè divini cultûs dicuntur partes. Explanandi modus aut tempus non magis sanctum quàm est locus, nec sanctior publicus privato dum in ædibus familiaribus Deum invoco, quandoquidem naturales sunt circumstantiæ quibusvis actionibus adherentes: Si ulla illis insit sanctitas, erit ratione operis & tantum relativa. Circumstantia à Deo determinata fit pars essentialis cultûs religiosi, quam nemo manibus ejus extorserit. Prærogativum illud est Regale soli Deo competens, ullum locum, tempus aut personam sacræ dedicare functioni. Hæ circumstantiæ quod sunt

sint fortuitæ anniversariorum dierum e-
vertunt celebrationem, sæpe enim
luctum prohibet inexpectata victoria;
& epinicia comprimunt subitæ reipub-
licæ ærumæ: Quod vero sint nume-
rosæ ex mandato generali elicienda par-
ticularia.

Omnia Dei opera sunt libri nobis le-
gendi ab ipso instituti: nos si quicquam
erigimus aut in usum servamus religio-
sum præterquam mandatum, Idolola-
triæ rei arguemur. Nec hîc per sancti-
moniam usum volo sanctificatum [ut
futile multi cavillantur] talis enim est
cibus & potus; sed in usum religiosum
sepositum.

Aliud est cum opus datur ratione
diçii, aliud cum dies ratione operis, ut
videre est in *Sabbatho* quod primâ ori-
gine *Christum* respiciens: erat decretum
gratiæ, non naturæ, nec *Adamo in inna-*
centia competens, quod tamen suo pon-
dere sacrum foret, nemine illud cele-
brante. Nec obstabit [sit digressioni
venia] raram ejus esse ante legem la-
tam, sive in *Marah*, sive in *Alush*, men-
tionem: Nam & aliorum mandato-
rum nullus est recens, viz: *hominem*

Geor:
Walker.
T B. de
Sabbatho.

teneri

teneri fratrem viduam ducere aut adul-
terium morte plectendum, [de lege ci-
vili in cuius numero hæc postrema re-
censenda, sermo est, non de cuiusvis
animo insculpta morali] & ejus generis
plura, quibus tamen Dei populum fuisse
astrictum non erit difficilis proba-
tio.

Ob.

Porro obijciunt *plurima dari adia-
phora, quorum penes nos selectus.*

Ref.

In cultum divinum introducere adi-
phora netas, ut diximus: in naturali-
bus actus plerique voluntatis nostræ im-
perio se subducunt: sed pressius, Et si
in actu signato daretur, in actu tamen
exercito non reperiri adiaphora memini
ab aliis probatum.

Univer-
salibus
non com-
petant per-
sonalia.

Sed penitus hæc rimemur. Præter
Universalem hanc Ecclesiam per omnes
terras laceram, Deus conventus par-
ticulares voluit in unum coire, melioris
ordinis gratiâ, qui omnibus quæ à
Christo ejusque Apostolis Testamento
derivantur privilegiis sunt ditati, ut sunt
claves Ecclesiæ, recipiendi, ædificandi
atque ejiciendi potestas, quæ Univer-
sali non congruentes, in Ministeriales
five Organicas jure descendunt.

Ob.

Obiiciunt Antisynagogi, *nallum dari ob-*
vitium in Ecclesia in quod non animad-
verat Magistratus Christianus.

Terminos istos intelligo divisos, con- *Sol.*
 junctos non capio; ut nec Medicum
 aut Mathematicum Christianum, pias
 de sanitate aut lineis regulas daturus.
 Moralis necesse est ut sit Princeps, non
 Evangelicus. Sed quid si in scanda-
 lum aliquod Ipse incidat, quibus ille
 monebitur, movebitur, aut amovebi-
 tur modis, non quâ Magistratus, sed
 quâ fidelium commensalis? Quid si
 officium negligat? Omnia in rui-
 nam abitura? Nonne Apostolorum
 & nuperrimorum seculo, etiam rennente
 Principe, tam puritate quam pietate
 famosæ Ecclesiæ? Sed datâ potestate,
 neque de hæresi, aut debitis tam priva-
 tis quam publicis officiis est penes Su-
 periores civiles, quâ tales, judicium.

Haud facile in eorum sententiam
 ivero, qui duos aut tres fideles societa-
 tis vinculo junctos Ecclesiarum albo in-
 scribunt: Locus enim ille *Mat. 18.*
 quem pro Ecclesiæ ejusmodi basi citant,
 plures inducit personas: Nam *si frater*
te offenderit, hic duo sunt, & reprehen-

sus

*sue te non audieris, assume tibi animum
atque alterum; quatenus hic est nu-
merus, isque fratrum, cum contrarium
doceat experientia: Act. 16. 13. præter
ipsam Ecclesiam: Nihilominus quam
pusillum sit Ecclesie particularis em-
bryon haud facile decrevero.*

*Quod de corpore dicitur sensitivo,
tres has requirit facultates, attracticem,
nutricem, & expultricem, idem de
quovis coetu Ecclesiastico potest præ-
dicari. Potestas illi concessa probos ad-
mittendi, admissos focillandi, & noxios
declinandi aut aspellendi.*

*Dubi-
um.*

*Sed ardua hic oritur quaestio, Unde
hac deriveetur potestas?*

*Exa-
men.*

*Id juris tanquam à Christo ejusque
Apostolis descendens sibi soli vindicat
Sedes Romana; Excluditque omnes
alios, tanquam surreptores, qui veræ
Ecclesie aut Ministerii titulum sine
successione aut ab illâ ordinatione as-
sumunt: Alii etiam reformatæ Religi-
onis hanc Ecclesie denegant, nisi suc-
cedat aut eliciatur ex aliis Ecclesiis: Ex
quibus harum duarum quaestionum
postulo solutionem.*

Qu. 1. Si aliquos pii in insulam barbaram

ut incultam cogantur naufragi, ex qua
nullus exitus, num in innum corpus
spirituale [politicum necessarium] licent
confluere, sibi que à Christo donatis mu-
neribus omnibus gaudere

Si quis pios extra Ecclesiam statuen- *Exam.*
do principium peti judicet, recurren-
tum ad distinctionem superiorem, esse
Universalis quidem Ecclesie partes di-
visas, sed ad officia Ecclesiastica non-
dum unione organizatos. *Paulus cum*
petui se jungi Hierosolymitano postula-
bat, Act. 9. 29. nullius erat Ecclesie
membrum quàm privatus, sed omnium
quàm Apostolus certo loco minimè affig-
natus: Ecclesiarum Gentilium potius
seminator, quàm alumnus.

Ne quis ergo hic hæsitet, hæc pro-
pono consideranda. Quicquid spiri-
tualiter vivit, spiritualiter est *aislola* se-
ipsum perficiens; Axioma rationi con-
sonum, quo *de Anima* utitur *Aristoteles*.
Sed omnes fidei dono imbuti spirituali-
ter vivunt, & interno divites principio
seipsos aliove in fide sancta perficiunt.
Hinc I Thes. 5. *se mutuo jubentur adifi-*
ficare; & I Pet. 2. *fideles lapides di-*
cuntur vivi: & quis dubitaverit si lapi-
dum

dum viventium [ex hypothesi dispo-
to] daretur acervus, quin vires collige-
ret mutuas, & natura dictante, tutelæ
gratia in unum coiret, sibi que ædifi-
cium firmum construeret? Hinc civi-
tates, Republicæ, Regna instituta Po-
litica: cum ad bene esse innumeris ho-
mini sit opus, unus autem omnibus
non sit instructus artibus, in mutuum
coitur auxilium: In Ecclesia non quis-
que oculus aut manus, quidam auris, al-
ter pedis gerat vicem. Huic non malè
congruit illud Eccl. 4. *Va soli; nam si
cecideris, quis cum eriget?*

Qn. 2. Denuo quæro, *Reformanda religio-
nis tempore cum populus ab Idololatria
aut vanitate in viam rectam reducitur,
nonne eadem quæ fuit in casu precedenti
est necessitas?*

Exam. Excipitur, quomodo reducentur, si
non adsit Ecclesia? Exempla id doce-
bunt dissipulorum numero binario e-
missorum: Multos ad fidem conver-
tere hi lignorum & tignorum dolatores,
non ædificii extractores: sed ad quæ-
stionem. Si respondeatur affirmative,
coire ergo in Ecclesiam possunt sine
ulla ab aliis successione aut coherentiâ.

Sin Minus, Pastor superstitiosus aut
 prophanus aliquis acquirendus, qui
 membra admittat Ministrosque in vera
 Ecclesia ordinet, quod est absurdum:
 aut tandiu erit morandum donec vera
 Ecclesia aut Ministerium detur obvium,
 quod, missa difficultate jus inducit Præ-
 titicum, quo altera alteri sit Ecclesia
 subordinata. Capite subsequente doce-
 tur beneficii & Authoritatis in vicinam
 Ecclesiam discrimen.

Nonnulli lenites quidem, sed æquè
 oviter duo obijciunt. I. *Vera se sub-
 ducere Ecclesia factum parum esse a-
 num*, Reliqua *lectam spectant litem*.
 Utum ad singula verbum.

Primo, is potest dari casus, quo ve-
 ram Ecclesiam relinquere expedit, sic
 vacillat propositio: sed nego assumpti-
 onem, esse aut fuisse à Judæorum re-
 pudio [quorum Ecclesia cum republi-
 ca erat convertibilis] ullam Ecclesiam
 Nationalem in qua nemini nisi eundem
 cultum profitenti habitare fuit conces-
 sam: Eorum enim quivis erat *Prose-
 lytus* aut *Domus* aut *Fustitia*: Hujus
 classis erant *Gideonia* & *Nethinai*,
 Et si aliqui darentur à lege Ceremoni-

aliiberi, nullus tamen se legi sponti
non subiciens inter eos ferebatur: estque
petitio principii.

Ad secundum sic respondeo; longè
esse diversa, preces legere & earum ca-
pita memorie tradere, [eadem in con-
cionando est ratio] cùm posterius sit
mediatum à Deo constitutum, & donum
in quovis Ministro desideratum: Prio-
ris vero nullum datur vestigium, nec
ullum in eo elucescit donum Pastorale.

Ob.

Si quis objiciat, *Ministri preces Spi-
ritus esse restrictionem, quasque inde
limitari preces:*

Res.

Respondeo; Ministri supplicatio
publica nec mihi est propria, nec sibi;
sed Ecclesie. Os populi est ille so-
lumnus ad Deum; cùmque ejus
precatio sit ex Spiritu [ut fas est] mea,
tanquam membri, eodem effluit fonte:
In concione alia est ratio, hinc enim ad
populum est os Dei. Benedictio actio
est mixta; qua Dei gratiam nobis ex-
optat, Eius est vicarius; cui succedens
Amen est votum populi. Nemo pro-
prie sibi ipsi benedicit; sed *Minis-
tri Major.* Heb. 7. 7.

Hic hujus subjecti ponam terminum, plus
quàm

quàm probabile videtur, cœtum fidelium [soli Deo pater cor] in unum corpus cœtantium veram constituere Ecclesiam Organicam, qui sub solo Christo militans omnia privilegia Evangelica tanquam diplomate consignata jure sibi vendicat: Eadem est ratio Ecclesiæ Babylonici servitute manumissæ, quæ pristinam sibi tanquam postliminio reposcit hæreditatem; Et id quidem virtute pacti seu foederis cum suo Rege, absque ulla seu secularis seu Ecclesiasticæ potestatis subordinatione.

Unicum tantum nodum solvam. *Ecclesia irrepunt hypocrita, & Christus ipse Juda cœnam petrigit.* Ob.

Nullis legibus subjicitur hypocrita, nec divinis, quòd sit Atheos; nec humanis, quòd Religiosum [vah] simulet poenitentem, & quid sit hypocrita manifestus equidem non intelligo. Judæ hypocrisin Christus Theanthropos facillimè perspexit: Sed quòd Ipsèmet contagii labis esset immunis, & Judæ dissimulatio nondum delarvata [unusquisque discipulorum quæritans quis sit Dæmon ille futurus Domini proditor]

Christus illum ad coenam admisit.

Non ineptè notant alii Christum & Testem & Iudicem [quod in nullo foro conceditur] eodem tempore esse non posse.

Plura his addi possent & dubiorum nebulae collustrari; sed quod brevitati studeo, & alienis nolo me exornare pluinis, vel lectori biscocta brassica nauseam ciere; ad aliud argumentum me converto.

II.

De Ministris.

Circa nomen communis est error, cum inter optimè cordatos, & ad anarchiam aperta janua. Pastores, Magistratus, & Angelos, suos dicunt ministros; & quidem priores, quod ad vitam necessaria iis elargiantur, cum triplici id deriveretur jure; Naturali, Deut. 25. *Non obligabis os bovi trituranti*; Levitico, *decimarum lege*; Evangelico; 1 Cor. 9. *Si nos spiritualia vo-*

bis

his sacrificiis, an magnum est. si ve-
tra carnalia messuerimus: ex debiti so-
lutione nulla obligatio: de reliquis quo-
que falsum. Dei quidem sunt *Ministri*,
non hominum; & sic dicuntur. 2 Cor.
5. 4. Rom 13. 8. Ps. 104. 4. soli Dico-
ni sunt Ecclesiae *Ministri*. Illud 2 Cor.
13. 5. placandum urbanitati.

Uc hic sileam quatuor à quibusdam *Grotius*
requisita in constitutione Pastoris:
I°. Facultatem Sacramenta & claves ad-
ministrandi, quam vocant *mandatum*:
II°. Hujus mandati ad certam perso-
nam applicationem dictam *Ordinatio-*
nem: III°. Hujus personae ad certum
coetum ablegationem, iisque *Electio est*:
Postremo, quando publicâ fretus aucto-
ritate Ministerium exercetur, & *Confir-*
mationem nominant, quorum examen
ne hujus libri moles præter institutum
intumescat, in aliud tempus differo.

Prima ergo sit quaestio; *Num Mini-* *Qu. 1.*
ster extra suam Ecclesiam aliis Sacra-
menta possit administrare?

Duo in munere Ministeriali distin- *Exam.*
guenda; ejus in proprios potestas, & ejus
officium seu beneficium in alios: Nul-
lam eum extra suam Ecclesiam posse ex-

ercere authoritatem est in confesso ; sed quodvis beneficii genus etiam in peregrinos transferre licet ; dummodo alios pascendo non negligantur sui. Sed quia omnibus etiam extra Ecclesiam benefacere tenetur, idem ideo de potestate in eisdem prædicare nulla est consequentia. Hæc clavis scitè conversa pleraque discrepantium argumenta referabit. Cum igitur sacramenta non sint quid potestatis, videntur posse extra Ecclesiam suam celebrari ; hisce libratis rationibus.

1. In hoc casu etsi Levitæ uno populo, non tamen *una circumscribebantur tribu*. Jud. 17. 9.

2. Si extra propriam Ecclesiam non licet administrare Sacramenta, nullus ex occasione propriæ destitutus, aut ipsemet aut ejus liberi Ecclesiarum affinium fruetur sacramentis ; quod Apostolicarum, & maximè Reformatarum Ecclesiarum praxi repugnat. Ratio consequentiæ hæc est ; si peregrinum admittat, ipso facto aut unus ex suis censendus, aut non : si non ; alicui extra suam Ecclesiam porrigit ; & cur non p'uribus, imò omnibus ? quis enim modum aut

ter-

terminum ponit: si suis annumeran-
tis, duarum aut plurium Ecclesiarum
eodem tempore futurum membrum
quod est ablandum.

3.

*Diaconis contra suam Ecclesiam officio
fungi licuit, eosque docuit. 2. Cor. 8.*

4.

Murum in Ecclesia foveret amo-
rem, & sine anxietate metu solatium.

*Potentiam & auctoritatem exercet,
qui sacramenta administrat.*

Ob.

Esse officii aut muneris actum non
quivis communem loquens concipio.

Sol.

sic fuit Templum cineribus purgare,
quinimo sacrificia cuncta Levitis solis
tractanda nullam inducunt auctoritatem.

Porro, si Sacramentorum exhibitio
sit opus auctoritatis, eorum receptio
erit subjectionis, ex regula relativorum,
atque Sacramenti participatione me isti
Ecclesiae subijci aut potestati, aut ullum
in electione aut ejectione concessum
suffragium, nemo circumspexit affir-
mabit.

*Prætor officio suo fungi aut sigillum
publicum extra suorum fines imprimere
nescit, Ergo nec &c.*

Inst.

Tanquam vicarius si non auctorita-
tivè, saltem deliberativè publico potest
inservire usui.

Sol. 1.

2. Toto genere illud simile differt, quod quisque Senatus proprio gaudet sigillo; omnes autem totius orbis Ecclesiae iisdem utuntur sigillis, quod pro nostra pugnat sententiâ, & simul questionem solvit, num Baptismo quis particulari astringatur Ecclesiae? In determinatam Ecclesiam non baptizabantur *Jordanenses*; *Mat. 3.* ut nec *Carcerarius*; *Act. 16.* nec *Eunuchus*; *Act. 8.* Scio Apostolorum id fuisse munus, donec erigerentur Ecclesiae; duraturum; sed eo non omnino nostrum enervatum argumentum. Nec proinus sequitur extra Ecclesiam posse exhiberi Sacramenta, siue per itinerarios vagos, siue domesticis manu patris-familias, quam questionem ab alijs exercitatum mitto.

Qu. 2. Si Sacerdos Pontifex ad Reformationem converteretur Religionem, num prima Ordinationis virtute Minister in nostris sit habendus Ecclesiis?

Ref. Difficile erit concludere affirmativè, idque his potissimum rationibus.

1. In extraneos nullum deferretur munus Ecclesiasticum, sed ex grege Minister, secundum Scripturam eligendus: *Expositio* verò [post donorum miraculosam effusio-

fusionem, quæ Chrismatis Therapen-
ci instar, aut Apostolis aut proximè
accedentibus commoriebatur] nihil
aliud est quàm vocationis demonstra-
tio aut confirmatio: Idem verbum
scribitur Deo, *apostoli & discipuli*, *Act.*
10. 41. Similis est nominis in baptis-
mate impositi ratio, sine qua inutile
nonnulli credunt hoc lavacrum: sed te-
nere. Joannets nomina nova baptiza-
tis addidisse, non est probabile: nec cir-
cumcisionis horâ nomen Israëlitis im-
positum, *Ios. 7.* Anonymæ omnes erant
olim mulieres, propria nomina
neglecta, patricia peribant, consu-
etudo in multis non inanis.

Apostolorum manuum impositio-
nem nulla sequebatur donorum elargi-
tio. *Act. 6. 6.* quod S. Spiritus ante
fuerint repleti, *ver. 3.* Eiusdem ritus
sacramentum aliquando repetitio, quæ de luce-
bit comparatione, *Act. 9. 17.* cum

Titulo gaudebit Pastoralis antequam
nullus illi sit grex, quod conceptu arduum,
cum relativa se mutuo tollant & po-
nant.

Quæ sit Baptismatis & Ordinationis
reti-

retinendæ differentia, alii abundè satis demonstrarunt.

III.

De Sacramentis.

Ministris tam sunt affinia Sacramenta, ut sub ejusdem capitis recto bene convenirent: sed respirationis gratiâ distinguuntur.

Sacramentum est verbum visibile ab audibili discrepans, quodd posteriùs & cibo & semini inserviat: Prius soli nutritioni. Panem nondum viventibus porrigere vanum: sed ad quæstiones.

2^a. 1. Nam Baptismus exhibitus indignè, i. e. aut ex parte offerentis, aut recipientis, modo ad usum celebratur religiosum, clementis & verbo minimè neglectis sit reiterandus.

Sol. Cum sit sigillum initi ex parte Dei *Judith Rom. 4. 11.* [non civilis ut voluit multi, sed religiosi, nisi fides justificans sit civilis,] Jex semel administrato Baptismo, ruminante fide, reiteratum alimentum spirituale posse elici verisimile.

in tale. Quamvis *foedus* ordine præcedat *figillum*, eam tamen methodum Deus nostri misertus, [quod homini donec sacramentum fidei semen probaverit non licet] sæpe invertit. Ille verò *figillum* suum reperiens *figillum*, quamvis invalidum illi, [nec tamen ejus causa] *foedus* suum superscribit: posterius quidem sine priore, nec tamen inversum admittendum: Deus semper vasa sua etiamsi surrepta, [quibus *abusus Balsazar miserè periiit, Dan. 5.*] non solum nescit, sed & agnoscit.

Si quando [eheu nimis!] peccati capimur illecebris, ex pristini *figilli* masticatione novum licet deglutire solamen, inque sine elementi reiteratione. Domini nostri discipulis id erat solenne, qui quæ ex eo, dum esset in vivis, audierant aut ignari aut ignavi, post ejus mortem examinaverunt attentius. Uberrimus hinc in praxi ad eos fructus, quibus elapsorum mediorum aut remediorum longa fuit sterilitas. S. Coenæ idem convenit, dum necessitatis tempore ejus fructus & signatum frequentius meditatione evocatur, quàm sunt exhibita elementa.

Hæc [ne quis fallatur] dicta sunt
partim

partim quo fratribus dissentientibus, ne rebaptizentur, satisfaceret: quid si hypocriseos larvâ nondum depositâ latentur, reverânne conversi sigillum repetere cogentur: partim in eorum gratiam qui morti vicini ægrè ferunt Coenam Sacram sibi denegari; pane & vino nutrimentum renitentibus: Idem enim esset ac si sine elementis Sancta fieret communio mensalis.

Qu. 2. Nam totius corporis immersio sit necessaria?

Sol.

Modò ferant circumstantiæ, fluvius, ætas tenella, aeris clementia &c. decere id iudico. Tempore verò aut climate frigidiorè, hyeme aut nocte *Ergastularii* exemplo *Act. 16.* [hic locum habet illud commiserantis *Hos. 6. Sacrificiis benignitatem prætulero*] non video quin manus aliudve membrum conveniens pro toto corpore Synecdochicè possit sumi; quod ejus immersione & emersione significanter magis adumbratur, tam Christi *Sepultura*, quam *resurrectio*; quod omnino non neglegendum docet Apostolus, *Rom. 6. 4. Col. 2. 12.* illudque in frontis asperfectione magis est obscurum. Errant qui ob
fines

es religiosos hanc aliis partem præ-
ponunt: est enim supra statutum.

IV.

De Adamo.

Hunc tractatum in locos digerere
communes non est mihi animus:
Christica promo & polemica eaque minus
curata. Quæro igitur.

Quomodo Adamus fuit factus secundum Gen. 1.26.

Omne ens, privationi contrarium est *Ref.*
Imago Dei. Omne vivens est ejus vitæ
impressio; ejus æternitatis senium:
Sapientiæ pulchritudo, divitiæ ejus sunt
eminentia radii: imo, peccata præter,
eorumque fructum, quidvis sui Creatoris
est sculptura.

Sed qua vivebat [novum enim quid
Deus machinabatur] imaginem Dei hîc
non referebat; plurimæ cum jam vi-
verent creaturæ. Nec sicut tres animæ
facultates, Intellectus, Voluntas, &
Memoria Trinitatem imitantes; e-
jus enim familiæ erant Angeli.
Ego

Ego inducor gubernatorem hic intelligi ut credam, qui tanquam Dei Vicarius hisce imperaret inferioribus. Hic sensus eo mihi magis arridet, quod ita exponentem habeam ipsum *Mosen*, verbis immediate subsequentibus.

Luce meridiana clarius id probat *Paulus I Cor. II.* cum *vir* *arbitratur* dicatur *imago Dei*; *mulier* autem *gloria viri*: Si in *Iustitia* constitisset *Imago Dei*; ejus *mulier* æquè erat *particeps*.

Observant nonnulli, quod sit *imago* *Imperii*, & quomodo qualitarum similitudo, quamvis confundantur, *Col. 3. 10.*

Ob. Licet nobis edere, *Gen. 3. 2.* Ergo *mulieri* sua quoque *potestas*.

Sol. Concessione & usu omnia erant illius, sed sine Imperio: cujus antiquum signum fuit nominum impositio: quemadmodum *bestiis* *Adamus*, *Iosepho* & *Danieli* captivis aut servis Reges novum impresserunt nomen. Possessio omnis mulieris erat in capite.

Duo per transennam annotanda. 1. Meum & tuum ut sunt relativa naturalia fuisse ante creationem; possessiva à creatione;

itione, Prioritas & causalitas fuit ab
 eternitate: [ante secula Filius Patris
 Imago,] quæ tam antiquæ familiæ ori-
 gine remitti nequit. Hinc sequitur Jus
 meum inter æquales licere mihi negli-
 gere, sed in inferiores id jus retinendum,
 quod sit Imago Dei, Magistratus ergo,
 parentes, primogenitos jus suum alie-
 nare nefas, quod Dei sint hæreditamen-
 ta: *Esau* hoc fuit scelus. 2°. Ante pec-
 catum nullum fuisse ejusdem speciei
 Imperium, ne quidem inter Angelos;
 [quæ de *Archangelo*, *Michael*, &c. in
 S. Pagina occurrunt *Christo* percom-
 modè adaptantur.] Ubi nullus est devi-
 ationis metus, nullo ibi opus regimine.
 Prioritas quidem & præstantia erat in
 Adamo; sed non dominatus; hic enim
 mulieri fuit pro peccato maledictionis
 pars.

*Num propagatio in materia Adamo Qu. 2.
 fuerit concreta?*

Si respondeatur affirmativè, Originali peccato videtur eximi Cainus; Omne enim animal, sine impedimento, magno obsequens isti Divino *Fiat*, & cum sterilitas non daretur, aut Cainus ab hac labe mundus enuntiandus, aut imitati-
 one

one illum contrahi judicandum; quod
quibuscum placet.

Porro, cum homini sensitivorum po-
tentissimo propagationis principium
materiale negaretur, cum eadem per-
fectione dicarentur creaturæ inferiores.
Fructus enim vetitus, [ut & reliqui]
atque adeo nucleus jam maturus; alio-
quin non tam fuisset ad gustandum
suave & alliciens; præsertim iis quibus
ante lapsum ultra putamen erat judi-
cium.

Non solum vis, sed & materia plasti-
ca, quamvis in potentia remotiore, ut
omnibus animantibus connata, ita A-
damo concreata. Ubi alioquin costæ
defecissent posteris.

Contraria tamen sententia suo pondere
non caret. *Crescite & multiplicati* prima
erat protoplastorum Benedictio; poste-
rior autem sine priore nequit consistere,
neque incrementum ullum absque cibo,
quinimo concoctione extremâ, cum se-
cundum Medicos semen sit ultimæ di-
gestionis excrementum, adeoque ante
justam adolescentiam imperfecta sit
propagatio.

Ad quæstionem igitur sic respondeo,
primum

primum conceptum non esse proprie
hominem, nec peccati subjectum, sed
in ordine ad hominem plantam, tunc de-
mum humanus dicitur conceptus, quan-
do se movere foetus incipit: huic verita-
ti astipulatur lex Mosaica, *Exod. 21.* ubi
Septuaginta legunt. *ἐγγονοποιήσεσθε*
ματρίμ: Eva autem innocentiam huc-
usque per se verasse non est verisimile.

Quale est semen, talis est fundus,
Zoophytum, aut hospes alter sub eo-
dem tecto, & quod mirandum; sicut
farum intumescit, sic extenditur ager
e. uterus non solum circumferentia,
sed & crassitie. Distinguendi grana Syn-
opsin excretorum inferam.

D

N habes hic (Candi-
de Lector) Hortum
(si placeat) putum
Botanicum, Herbis
floribusq; omnis ge-
neris Leclissimis variegatum,
Labore & industria viri vere
docti (Eximii istius & pateris
Robinsoni genuini proli) satum
atq; refectum. Hoc in viridario
Fasciculum nonnullis deest collige-
re, tum fragrantissimum, tum sa-
lutiferum, Cujusvis palato gratiam
spirantem: si Quodlibetica ar-
rideant, En Quæstionum Miscel-
laneorum Examen; si Theologi-
ca, ecce tibi Lapis ad Altare in
quo S. Scriptura nonnulla Loca
difficiliora contisè (imò & Con-
cinnè) explorata: si Philologica,
Medica, Mathematica, &c. en
Aristoteles

(35)

Aristoteles alter, sive (absit in-
vidia verbo) ipse Aristoteles
Aristotelicoteros reviviscens,
ipsa Natura Viscera abditissima
penetrans; nempe, In ventilatione
istâ tranquillâ verè ac placidâ
spirante aurâ, inter Collegas (quod
rarum) amicos pariter ac doctos.
Omnia quidem summo Candore nec
non Judicio acutissima plenè re-
ferat. Hoc unicum addere liceat,
Luminationes hasce eruditae Le-
gere ac relegere non dedignantem,
Operam neq; lusurum, nec perditu-
rum Quidem ex sensu & judicio

Tho: Allen:

D₂

Quorum

Pure excre- menta ut sunt	{	Fæces.	{	Et fiunt novi	{	Putre	{	Vermes.
		Sudor.				facti-		Pediculi.
		Urina.				one		
					{	Petrifi-	{	Calcu-
						catione		lus.

Quo- rum quæ- dam sunt,	{	Mixta in usum	{	Lubrificandi, qualis in variis corporis partibus datur Mu- cositas.
				Tegumenti aut ornamenti, ut sunt ungues, pili, &c.
				Excludendi aut irritandi, ut est bilis utraque, pituita salsa, &c.
				Artificialia, ut Venesectio.
Corporis partes, & quidem aut	{	Natura- lia pro- pter	{	Critica variis modis.
				Generationem, ut in utroque Sexu se- men.
				Nutri- tionem

Prioris ordinis nullum audio concreatum, reliquâ exulante phlebotomiâ, & crisi, aut primo anhelitui coëxistebant, aut Minimâ occasionis voce depromenda. Carduos & sudores geminos uno partu enicitur peccatum.

V.

De Connubio.

ADamo, præter unam, omnis arbor erat patula; vir omnibus mulieribus interdicatur, unâ exceptâ. utrumque hominis præservandi gratiâ. Si unius arboris fructu vesci teneretur Adamus, ejusdem perennis manducatio induxisset nauseam; Si indiscriminatim & indeterminatè inanibus uteretur mulieribus, exhaustæ confertim vires prolem redderent esumbem. Ergo ex puris civilibus non consistit connubium; Naturæ aliquot ingrediuntur grana. In futuri Mundi seminario, arcâ navali, hujus combinationis testimonium indubitatum. Hinc in pluribus avibus [in omnibus fere in principio dixeram] minoris conjugalis vestigium, quæ dicun-

tur *undvařew*. Sed de eo inter homi-
nes duplex fit questio.

Q. I. Quis coniungendos dabit in Matrimonium?

Sol. Coniugium est familiae fundamen-
tum ex amoris principio, non ex metu
Dr Hob. [unde quidam omnes deducunt societa-
tes] oriundum. Prima sodalitas fuit po-
tius in præservationem Universi, quàm
individuatorum tutelam. Ideoque pactio
conjugali non datur validius; creationis
perpetuatio multò est generosior, quàm
est aliorum suive præservatio. Hinc
si vir esset solus, ut erat Adamus, so-
ciam sibi mulierem prudenter adopta-
ret.

Ex familiarum autem coniunctione
corpus exurgens Politicum, omni ho-
mini commune, videtur Juri potius
Civili quàm Religioso Matrimonium
Subjici, nec ejus a Sacerdotibus in
Scriptura unquam legimus celebratio-
nem. Id muneris dabatur olim Oeoco-
miae Principi, Patri-familias: Exem-
plo *Labanis*, *Genes.* 29, 19. *Statuta*
citantis municipalia, v. 29. Nec ul-
lum extat praeceptum in Novo aut Ve-
teri Testamento directum aut analogi-
cum

cum mueri Sacerdotali aut Pastoralis
illud assignans : quin Judæi istum con-
tractum die Sabbathi aut festo aliquo
non admittebant.

Qui ex eo Sacramentum constant
Evangelicum aut significationem Sa-
cramentalem, innocentibus id datum
obliviscuntur, quibus [ut nec opus
sic] nulla de Christo erat cogitatio:
quamvis quæri possit, num Matrimo-
nium fuerit innocentibus congruum?
quod matrimoni finis sit fornicationis
medela, cujus illi minime capaces:
Maris & foemina congressus proprius
finis est propagatio, quæ cum sit na-
turalis, actionis civilis ægrè fert dici
finis: Sed his datis, pergo.

Inter gentes, quantum mea tulit
indago, ex statu naturæ [non rati-
one inversâ corruptæ, tunc enim
inversâ, Rom. 1. 22. Sed cum,
rati-
one proprio præeunte naturæ ductu
as facinus quæ præcipit lex] Rex eos
conjungit eorumq; gradum & nume-
rum terminat, non Sacerdos, si di-
stinguantur munera: Confarreatio
Præfide Pontifice Max. & Flamine

Diali propter naturæ incongruitatem
nequit esse longæva.

Preces connubiis affusæ non red-
dunt ea magis sancta; quàm si bello,
paci, consiliis aut laboribus apprecer.
Hæc tamen nullo modo Religiosis an-
numeranda.

Qu. 2. Num incestus sit legis moralis trans-
gressio?

Exam. Matrimonium inter consanguineos
sodalitatis & amicitiae extensionem pro-
hibet. Homo autem animal sociale
earum fines pro viribus tenetur dila-
tare.

Sed quo sensu nobis incestus habe-
tur, junctorum sanguine pollutio, non
immerito dubitatur, nisi sit inter paren-
tes & liberos, inter Patrum & neptem,
propatrem & proneptem, &c. in quibus
descensus vestigium: sed de hominibus
sermo est.

Deus cordi Adami eam nunquam
impressisset legem, cujus obedientia bi-
nas posteras familias teneri, necas.
Cainus enim & *Abel* sorores suas [nec
tamen gemellas secundum Talmudi-
cos] ducere cogebantur, & eorum libe-

liberorum mutuum erat conjugium, nisi
 aliam Domus creasset stirpem, quod
 verisimilius est, quam eò indigentia eos
 impellere [& quidem nolentes] ut sine
 hoc peccato perpetrando tota corrumpet
 species humana.

Præterea, nec sapientiæ nec Justitiæ
 Divinæ conveniebat Judæorum Legi
 aut Judiciali aut Ceremoniali aliquid in-
 ferere, quod Legi Morali diametricè
 repugnaret; Sed fratris viduæ nuptias
 denegare aliquando morte semper
 plectebatur ignominia publica, ut cal-
 ceis avulsione, & in faciem, vel coram
 vultu ejus. *וְנָשָׂא שְׂפָוֹתָיו* *Deut. 28. 9.*
 quinimo ante Moysen eam valuisse legem
 liquet, *Gen. 38.*

Remissiorem fuisse inter Judæos turri-
 pœnam ratio est, quod mutuus esset
 unius quasi familiæ usus, tam in civili-
 bus quàm Religiosis. Severioris au-
 tem de Adulteris supplicii causa petenda
 ex præcepto de non miscendis tribubus,
 quò purior esset Christi prosapia: In
 eundem finem statutum examen Virgi-
 nitatis, *Aqua Zelotypia*, & hujusmodi
 plura isti Oeconomiz propria.

Levit.

Ob. Levit. 18. 24. *Hic omnibus populo
contaminatus, quem dimittis & facis
vestra.*

Ref. Hæ gentes præter Noachidarum Na-
turæ etiam legem abnuebant, quæ, ubi re-
verentiæ datur obligatio naturalis, con-
jugale vetat consortium, cujus generis
variorum in præcedentibus fit mentio.
Deinde hic Versus tres fortasse respicit
immediatè præcedentes, quibus hor-
renda prohibentur scelera.

*Foras re-
genda.*

Ne quis ad licentiam sibi credat ja-
nam apertam, addo ubi consanguini-
tatis conjunctionem & ad quos usq; gra-
dus prohibet Suprema Authoritas, ejus
ibi perpetratio est peccatum contra le-
gem moralem tam formaliter quàm ma-
terialiter [stricto sensu non datur mate-
ria peccati, quod non sit ens, sed entis
tantum modus, à linea præscriptâ de-
clinatio: sed ejus objecti non datur
verbum magis adaptatum] præcepti &
quinti violatio & septimi.

Tandem esse penes Supremum
scu

Senatum seu Personam hujus li-
mites pro re natâ aut extendendo aut
contrahendo mutare, modò Iuri natu-
rali nulla vis, nihil in eo mihi videtur
inorme; cum quid sit meum & tuum
determinare & immutare, sit ex arbitrio
Principatus, sive is unâ seu pluribus
constet personis. Jus quoque paternum
civile dixerim, donec coecarum contra-
rium evincat propago.

Hæc & ejus classis plura iis accurate
rutinanda, qui leges nostras Judaicis
volunt esse parallelas.

VI.

De Sympathia.

Sympathia est amor occultus, amor
Unionis appetitus; sed verbis defici-
entibus effectus pro affectu sumen-
tus.

Stupenda pleraq; sine causarum in-
dagine ad Sympathiam referre supina
est ignavia. Jurisconsulti, si sit lis spi-
nosa, ad peculiare eam remittunt Ju-
diciu: Theologi casus difficiliore ad
mandatum amandant extraordinarium:
Ad occultas qualitates Philosophi: Sed
qui ingenio sunt perspicacior, inter
scrutandum eorum inveniunt causam
manifestam, quam pro occultâ habuere
Majores.

Utrunque hîc peccatur; vel quando
nova quæq; & inusitata in rationes ab-
strusas, afinorum asylum rejiciuntur:
vel

vel cum causæ redduntur ineptæ & ridiculæ ab elementis petiæ ad educendum effectum longè ab iis diversum: Hæ namque proprietates latent animos temperatos, imponunt curiosis, sed medium tenere beati.

In S. Scriptura quo *Abrahamus*, *Isidri*, *suicidii Sampson*, *furti Judæi*, *Egyptiaci* excusentur, probabiles possunt reddi rationes: quorum duo postremi inferius à crimine vendicantur.

Si inter duo animalia hostile sit odium; aut speciei præservationis gratia, aut individui, *i. e.* propagationis ergo; ut pugnant inter se Galli, aut victus causâ, quale est inter Accipitrem & pullum discrimen, [cujus hoc est pertinacius, illud violentius] vix id dicam Antipathiam, nisi hominem velim totum ferme huic mundo esse Antipathicum, cujus feris, volucribus, piscibus, opseni gratiâ, insidiatur, horum vicissim pleraque homine vescuntur. Quinimo eadem species suâ ipsius afficietur Antipathia. Non est propriè

proprie odium in posteriore discrimi-
nis genere; sed sui præservandi amor
& necessitas. Glires socii prodem-
tes magnâ cucurbitâ vitreâ, inclu-
mutui sibi erunt fercula. Tragedia
Neroni cuiusdam digna: quin ex animi-
lis cicuris & alumni ad dapes nece mor-
stiria. Sed quæstiones duas adior in-
tactas.

Q. 1. *Maritum uxori imprægnatæ esse
auxilio & gestationis tempore cum affici
vulgi est opinio, & à Simplicis no-
stratibus tanquam avaris signum gracil-
latur indubitatum.*

Exa. Eodem tempore utrumque morbo
corripì sæpe contingit, Id casui poti-
ùs dandum quàm causæ. Sed excre-
tionem aut partem hominis elongatam
reliquum corporis ex distantia afficere,
nec ratione solidâ, nec experientiâ
firmâ nobis licuit ediscere, quamvis
plurima de hoc subiecto tam acutè
quàm abundanter vidimus conscripta.

Sed ad quæstionem præsentem.
Men-

menstruorum retentione [sic] in mu-
 ere] spiritus viri congregantis per
 amphoresin contaminare, & corpori
 yscrasian inducere, non ibo inficias:
 Ut nec mirum, castimoniam severam,
 qualem ultro, sed temere post uxoris
 impregnationem scioli quidam sibi
 rovent, præcipue si usus cum tem-
 peramento fuerit contrarius, virum
 manifestò disturbare, quod coti-
 diana nostra confirmat experien-
 tia.

Quodam verò *Hebræarum* instar,
 uno inque utero erantur gemiti;
 illum sortasse maritus uxoris &
 pusillanimitas audiens in metum incidit
 & dolorem: eo autem foemine affe-
 vari tormina, mulieri imprecatur ma-
 ledictionis esset inversio, quod & in
Viperâ notat *Collega meus honoran-*
dus. Hoc si foret verum, cum mulie-
 rum impudicarum lasciviâ nothorum
 ignotum proderet Patrem.

Sunt qui Sympathiam inter mulie- *Qn. 2.*
rem gravidam statuunt & Ursam, &
in

in Angliam nos experiondi gratia
remittunt: quod tamen mihi nunquam
videre aut pro certo intelligere da-
tum.

Exa.

Sed si exercitii causa supponatur
queritur, num ex libidine lasciva in
mulierem id contingat, inde para-
doxon inauditum; [*monstrum*] fo-
ret ursus, qui contubernalem alterum
foetui superaddere machinaretur e-
jus alimentum defraudatorem] aut cru-
deliter & immaturè obstetricando ut
fami satiesat mordenti. Quomodo-
cunque si certa ejus esset experi-
entia sine discrimine, in impræga-
tionis suspitione posset esse usui, &
facilis ad duorum vitam via.

VIL

De Ovis

IN pluribus animalibus per ova species continuatur; volucribus, piscibus, insectis variis. Duorum posteriorum particeps testudo: Sed de ovibus domesticis fit sermo, quæ, nisi Urina, sunt in proximâ potentia non longe a carne remota; & comesta maxime eupeptæ & euchyla subito in substantiam nostram transeunt; quod calor moderatus, sive is sit naturalis, sive artificialis, in carnem ista nullo negotio convertat.

Quamvis pars nobilior videatur vitellus, secundum naturalis situs analogiam; in intimo enim inclusus cubili albumine, tutelæ gratiâ, circumdatur, quæ [obiter sint hæc dicta] in hominis victum videntur potius cedere, quod Adamo in innocentia lacte & ovibus vesci fuerit datum, cum nulla hic mors nihilque frustraneum, quàm in propagationem: quod gallina, etiam sine Gallinatu, totum ferme annum dominam spe

suâ non frustrabit: Plura enim etiamdum
excluduntur ova [lapsa sterilitatem in-
ducente] quam mater, adde (si libet) pa-
trem, nec enim id in combinantibus ra-
rum fuerit incubando; Galli tamen se-
men vitellum non attingere, sed eo
tanquam menstruo interno nutrirî albu-
men æquè certum ac mirum, & fre-
quenti stabili um autopsiâ.

Dubi.

Sed scrupulus hic manet enodandus,
*Quibus vasibus nutrimentum attrahatur,
& quomodo in locum inferantur?*

Exam.

Post duorum aut trium dierum incu-
bationem radium sanguineum à chalaza
emitti non cō inficiat, sed pulli illum
esse umbilicum nondum liquidò con-
stat; nec in noviter depulmato allum
eius vestigium aut cicatrix.

Rostrum illum inferi non est verisimi-
le, quod id tanquam organum defe-
rens primò formaretur, nec fortus ul-
lus, antequam in lucem prodire, ore co-
nus alimentum attrahat: quamvis id ma-
nifestè affirmet Hipp. *in pi. aq. m.*, & ali-
mentum & spiritum in utero per labra
sugere, sed additum illud suspicantes
Authores. Quod si per uropygium nu-
trimentum alliceretur, præterquam
quod

quod nullus daretur: excrementorum
 locus, [hæc quidem crassioris & impu-
 rioris sanguinis sunt reliquæ, minime
 verò primæ concoctionis faeces super-
 fluas] consuetum motum peristalticum
 invertendo naturæ vis fieret: vel si per
 diaphoresin aut transpirationem, topica
 nutrimentum solidum conferentia præ-
 scribendi esset invicamentum; in casu con-
 clamato tutissimum & facillimum reme-
 dium. Tandem reiteratâ indagine, nec
 pudet nec piget, vasa nobis comperta
 umbilicalia.

VIII.

De Flaccinatione.

Ubi sit historię locus. Comites mi-
 hi erant amici plurimi, diebus ca-
 nicularibus, in cubili elato, circa meri-
 diem, *Calpica Marina*, propè arcem
Britannicam, à *Cæsare*, ut quidam vo-
 lunt, fundatam: ibi contigit videre Ju-
 venem in mare balneandi gratiâ, descen-
 dentem; hic incidit fortè in foveam ex
 nave per maris æstum solutâ relictam;
 natandi imperitus submergebatur: tri-

bus à prandio huius nos quoque in sub-
sum decurrimus, & merum hunc
fluctuantem reperimus, occipite &
nuchâ solâ eminentibus, [idem non
omnibus evenire nobis æquè est
compertum; sed hoc testimonio dato,
sit sine suspitione fides, majore ju-
re ad investigandas causas dabitur
incitatio] ad litus cum pertraximus,
sed absque recuperationis ulla spe aut
tentamine.

Hujus emersionis ratio nonnihil
abstrusa. In homine variae partes
examinandæ, quæ sit gravitatis eis
proportio ratione aquæ. Sunt Ossa,
caro, jecur, cerebrum aliave viscera
graviora; quorum tamen quædam si
largâ salis manu aqua imprægnetur, ab
illâ pondere vix erunt discrepantia;
Sunt Pulmones, adeps, omentum le-
viora, præter concavitates plurimas,
in quibus manu Anatomicâ nihil
præter noviter evolorum spirituum
sedes datur invenire inanes.

Quemadmodum autem partes huma-
næ mutuo inter se differunt pondere,
sic invicem aliud ab alio corpus gra-
vitate discrepat, ut in quibusdam, quo
sunt

sint aquæ æquilibria, parvo opus sit momento. Quidam fellis effusioni ridiculè id ascribunt, quod tum, re, tum ratione falsum; integer manet folliculus & adimpletus: Bilis etsi animi incitet excandescentiam, atque ea membrorum agilitatem, corpori tamen nullam addit levitatem: suffocatos icteritios fundum perituros, certò mihi, etiam non experto, persuadeo.

Supina ista in aquam sine motu quies solâ aëris retentione inflatis pulmonibus rationem indigitat. Ex parte satisfecit experientia culinaria: Pulmones elixati mirum valent elevare pondus, hinc non absimilis potest concipi calor alienus, dum omnis fervor sub interitum cor petit, vel dum ejus æstus, cessante pulmonum motu, in eos derivatus continuatur, qui aërem rarefaciens natationem suadeat.

Postremò, quod mare sit probabiliter falsius, eoque ad elevandum corpus aptius, æstus tempo e quam sui refluxus; quod fluviatiles aquæ recessus tempore copiose magis mari cōmisceantur, & medius oceanus ob gravitatē tardissimè moveatur, accedit quod quādam

dam corpora, certa soli & coeli constitutione ad putredinem sint propiora; cui novæ fermentationi comitatur dilatio magis circumfusa: Hæc ejus fluctuationem promovisse videntur.

IX.

De Remediis.

IN Therapeuticorum investigatione primò Naturæ Apotheca indigena, est inspicienda; cuius sedulus cultus feliciter numerum contraheret exoticorum, quorum plurima vel mercatorum avaritia, adulterata, vel itineris longo & torrido spatio corrupta nobis advehuntur.

In Prophylacticis id manifestum, quos gelu vexat, intensum iis Sapientissimus focus extruxit luculentiorum, vel ligno, vel cespere, vel lithantrace, & pelles concessit numerosiores. Ubi morbus latet Endemicus, ibi adæquatum reperire est remedium. *Luis Venerea* origo suum confert *Guaiaecum*, *Diarrhæa Germanæ* occurrit *later Hybernus*: ubi pedem posuit *Scorbutus* luxuriat ibidem *Scorbutica*, *Suetia* suum est *ferendum*.

dam in *Norvegia* *Chamaribus*;
Germania & *Anglia* *Cicliaria* dome-
 stica; quam *Gallia* ab hoc morbo im-
 munis, nec transplantatam nec seminatam
 crescere patitur, ex Professorum
 ibidem fidellum relatione. Saluberrima
 myrotheca *Natura*.

Porro anni etiam tempora illi per-
 specta: Solstitio æstivo febris vagatur
 & Pleuritis; His auxilio sunt, *Lactu-
 ca*, *Borago*, *Papaver*, *Rheum*, &c. sub
 tunc vigore rurgenda: quinimo secun-
 dum nonnullos, quivis mensis suam ha-
 bet medietatem suo coelo respondentem.

M. v. n. n.

Idem in domesticis purgativis & su-
 dorificis tentandum; quorum prius una
 cum Phlebotomia, quidam nuper, sed
 argumentis parum firmis è Medicorum
 familia volunt exulare; quod minoris
 non est momenti quam absurditatis, iis
 hæc offero perpendenda.

H. m. n. ius.

Ars minister est aut simia naturæ;
 præcipue in affectibus internis: Alia
 est in Chirurgia ratio. Ossa laxata aut
 fracta soli naturæ manui commissa non
 quam restituentur. Quibus latros vi-
 det mediis naturam progredi, iisdem
 insistendum. Puerulis ubi vomitu natu-

ra, Medetur eundem medicus circum-
spectus, tentare nondubitet: Nec hu-
mores bonos corrumpunt medicamenta
purgantia, ut illi nugantur, cum ama-
rore insigni, adversus putredinem mu-
nimento, eorum pleraque polleant;
quod in cadaverum conditurâ & pollin-
iturâ ad aliquot secula durante liquet.

En canes & feles gramen illud acu-
leatum degustantes, nec tamen, [quod
tanquam os derodendum passim nobis
hi Philosophiæ profugi obijciunt]
Ethnicorum schola edoctos aut educa-
tos, quo se tam sede quàm vomitu
exonerent: quod gramen, [digrediar]
externâ suâ formâ pungenti potius
ventriculum irritat, quam adversâ su-
a qualitate interna, quod idem in iis
non sit effectus, qui dentibus molaribus
aut ruminatione pabulum præcoquant.

Experientia denno quotidiana evin-
cit, aquam tepidam, quam tam
breui tempore corrumpi nemo somnia-
bit, emetici instar, putridos & super-
fluos humores sæpe educere, cum mag-
no ægrorum levamine. Eodem jure
enema ex lacte tam subito generare, qui
eo alliciuntur & ejiciuntur, vermes
comminiscantur.

Morbis

Morbis acutissimis solennis est hæ-
morrhagia spontanea variis modis, siue
in viro, siue muliere, nonnunquam in
pueris, solo naturæ conatu, qui datur
critica morbi solutio: cui varii Hippoc.
Aphorismi, quorum apud eos valet au-
thoritas, astipulantur.

Sed quòd in corpore vivo interna
Naturæ industria tam manifestè non
discernenda, dum calore indigenâ alie-
nâ separat, concoquit, & per suos ab-
ditos cuniculos ad externos limites
proscribit, externam videamus cum
ecchymosi contusionem, in qua san-
guis extravasatus necessariò ex omnium
voto putrescit, hanc tamen per poros
insensibiles naturam evacuare certum;
livido primo, dein viridi, postea flavo
colore, donec noxium omne fugaverit,
& partem affectam ad pristinam crasin re-
vocaverit. Interna naturæ Machinatio,
quæ vis sensum latens, multò est procul-
dubio subtilior; Unde concludo, etiamsi
natura nunquam cum corrupto iheat
amicitiam, [quod nobis non negantibus
ubique illi inculcant] expulso tamen
hoste, cum residuo liberato novum soc-
cus contrahit.

Postremo, Prædicorum longus usus, cum ægrorum myriadum suffragiis subitum, [sepe ante Chirurgi egressum] ex Phlebotomia solatium consentitum, si qualitate, quantitate, aut motu sanguis peccaverit, venesectionis necessitatem confirmabit.

X.

De Telestmatibus.

Qu. **N**ullum morborum Epidemicorum aver-
runcatio per Telestmata possibilis
sit & licita?

Exam. Factum id fuisse, & quidem legitime,
quippe ex Dei mandato, manifestum
est, dum ad serpentum morsus serpens
aneus erigeretur in deserto, quod [ut
& sacrificia] postea *μυστήριος* in suam
superstitionem transulerunt ethnici;
cujus aspectus agris ad distans [fateor]
erat medelæ: Nulla hæc vulneris mu-
niâ, aut mundi animâ opus, quippe
vires superans naturæ; quamvis salu-
rent Rabbini Telestmatibus materiam,
quale fingunt æs serpentum morsui,
morbo

morbo minime debere esse contra-
rium.

Datà verbo latitudine non erit sole-
cismus si *Iridem* dicam *Telesma* signi-
ficans, quo Orbis totus ab inundationis
metu liberetur; quam *Iridem* vix dix-
ero primam, multo minus miraculo-
sam, cum ex naturalibus causis depen-
deat secundis: Mane & vespere, splen-
dente Sole, dum pedibus equinis con-
culcatur aqua, quivis oculus Iumini
aversus suam recipiet *Iridem*. Quid si
concedatur nunquam eam ante obser-
vatam, num ideo primum *Telescopii*
pulveris pyriti, aut *Magnetis* indiciam
protinus miraculum?

Ekravitas ovis suos mures aureos, &
quinque hemorroides constatas, iuxta
Arcae capsula inclusisse, 2 Sam. 6. 5.
quo morbi Epidemici avertentur. A-
potelesmaticè certissimum. Nec non
cavi illi & claudi, 2 Sam. 5. 6. 8. Je-
busitarum erant *Telesmata* Idolorum
Templis familiaria. Huic facto sub-
scribunt etiam auctores profani, qua fa-
cultate *Apollonius Thyaneus* variorum
Testimonio omnibus palmam præripu-
it, atque adeo ut *Iustini* mereretur en-
comium.

Quam

2. Gregor.
in locum.

Quam vero legitime hæc tunc com-
menta aut nunc sint imitanda, meo
iudicio satis perspicuum.

Simplicia plurima exhibere non per-
timeſco, quorum effectum ad manife-
ſtas cauſas reducere, non eſt in promptu.
Electrica namque omnia, *Magnetica*, &
Antimonialia eſſent rejicienda, & pur-
gantia quæ adequatos ſuos humores eli-
cite expellunt. Medicamenta: Vel ſux
ipſa & ignis ſuſpectus quorum ope-
rationes cuius obvia, eorum formæ
propriæ [à priori] ingenium latent ſub-
tilius.

Rerum autem ſublunarium formas
coeleſtes ſuas habere conſimiles figuras
ſibi reſpondentes, & Terreſtrium om-
nium Ideas coelo eſſe impreſſas, ut ab
homine poſſint diſtingui; æquè inducar
ut credam *Rabbinorum literas cæleſtes*,
aut *Philoſophorum Gamabas*: in muro
veteri, gramine, flammâ, figuras & cha-
racteres fortasſe magis concinnos ſom-
niabit amens, præſertim melancholicus;
ſed præſtant argumenta.

Signa

Signa intra Zodiacum aut citra Tro-
picos ex arbitrio fortuiter sua sunt for-
tita nomina; quod tale fidus, seu artifici-
ale seu naturale, commode stellas com-
prehenderet eminentiores. Ea chara-
cteribus *Alphabetis* ab origine defig-
narunt *Hebraei*, quos postea in figuras
convertit *Gracia Mendax*.

Rutilantia plurima sunt fidera terre-
stribus nullo pacto respondentia, nec in
naturalium catalogo recensenda: qualia
sunt, *Lyra, Crater, &c.*

Duplicantur quaedam, sicut *Corona, Triangulum*, idque sub eodem hemi-
spherio: *Ursa*.

Defectus videtur [saltem quoad nos]
stellarum hujus mundi vegetativis re-
spondentium.

Error est in ordine non ferendus:
Natura non patitur saltum, sed grada-
tim procedit: Vdo et frigido *Canceri*
temperamento Sol epotus in siccissi-
mum & calidissimum profiliens *Leo-*
nem, subitâ nimis horreret mutati-
one.

Vicinitate nimia conjuncti *Aries*
lascivus & furibundus *Taurus*, cu-
jus oculus illis *Martius*, ut colorum
mi-

minentur : conflagrationem. Incendii
 anni Phaeontici metus nisi aura
 nostra Martiales, & imbres Aprililes
 subvenirent.

Tarda cuiusq; sideris ex proprio signo
 proreptio ad vicinum, [utrum id sit
 sphaera octava an nona, hic nihil refert]
 artis stoichiomaticae evertit fundamen-
 ta : Unde si mihi Scorpionis idem detur
 curandus, ego illud praetulerō tempus,
 cum Luna transi: Sagittarium, & Cen-
 tauri delinearem figuram, potius quam
 Scorpionis, qui gradus circa duo de tri-
 ginta extra suum signum divagatur.

Horum signorum ad varias corporis
 partes adaptatio aequè est ridicula:
 Quod cornibus *Aries*, *Taurus* iugo va-
 leat, huic colli, illi capitis emetiuntur
 [ementiuntur, mihi calamus scribebat]
 provinciam: Quod bini sint humeri,
 hos regent *Gemelli*. Thoraci praerit
 prorepens pectore *Cancer*: sed recitare
 piget.

Ob. Cum Sol est in Leone, propter fera ig-
 neitatem ingens est calor; & contra-
 riò cum peragrat Aquarium aut Pisces,
 eorum cum sit natura frigida, Sol eodem
 afficitur temperamento.

Can.

Cancer Tropicum nostrum æstivum *Ref. 1.*
 describens est animal frigidum, & Ca-
 pricornus hyemalis Tropici delineator
 calidus.

Leo frigidissimus & Aquarius calidif-
 simus sentitur citra Tropicum Austra-
 lem degentibus : Idem tamen nobis-
 cum fidus.

Qui inter Antarcticos vivunt & Tro-
 picos circulos, idem utrinque iis coeli &
 soli temperamentum, diversa tamen side-
 rum mutuò videndorum nunquam faci-
 es : Nobis *Ursa Major* non occidit, nul-
 lus apud *Antipodes* ejus exortus.

Incertior est de *Planetis* petita con-
 jectura : mutuata eorum, atque adeo
 cornuta, [quod antiquos latuit] lumina,
 de radiis Lunæ quædam mox, ubi de
 maris æstuatione.

Si ergo aliqua morborum Epidemi-
 corum per *Telesmata* datur fugatio, a-
 scribendum id potissimum Principi æ-
 ris, [quod sit promptissimum ut pro-
 pagandi sic aspellendi nocumenta topica
 medium] qui ejusmodi præceptis ad
 nutum lubens obsequitur, quo animam
 humanam falsa suæ omnipotentiae opi-
 nione ducat captivam.

Lapis ad Altare,

S E U

Paucorum locorum ab-

struorum Sacre

SCRIPTURÆ

Exploratio brevis,

P E R

Johannem Robinsonum. M. D.

Londini, Typis T. N. 1656.

Expositio ad Galatas

2. E. N.

Principium locutionis ad-

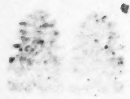
stantium Sacre

SCRIPTURAE

Explicatio per-

P. E. R.

Abbatem Ruffinum M. D.

Expositio ad Galatas

CHRISTIANO

Judicioso

SALVTEM.

*Um Deus certiore[m] vi-
vendi & credendi nor-
mam homini non con-
cesserit quam est ejus
Verbum; eique ex in-
dustria ambigua qua-
dam intertexuerit, & nodosa quo men-
tem nostram sopitam, non solum ad mi-
randum sed & ad rimandum vellica-
ret; [non enim verba, sed eorum sen-
sus est assequendus] cumque omnis fidelis,
prore nata, veritatem teneatur promo-
vere; salvâ Antiquorum Reverentiâ,
Zioni benevolentibus rem gratam fore
non dubitavi vel hoc nostrum offerre spi-
tilegium; in quo paucâ, eaque breviora,
ab aliis gustata reperiuntur.*

Neque in adificando Templo laudabiles calcem & arenam conferentium, inferiorum conatus planè rejiciendi, cum cuius non detur ut sit Besaliel aut Aholiab, Architectus, nec increpationis ulla est suspicio, præcipue ab optimè cordatis, ob meam ad subsequentium locorum scopum collimationem; qua non ex auctoritate humanâ, [cujus usu post numeri abundantia & ponderis defectu labores pertasos, incertus cogitur lector discedere & famelicus, quod veritatis splendor errorum navis sordescat] sed textus subjecto, locisque parallelis sensum elicere mens est: Unde si cuiuspiam lumen & luminum Patri gloria affulserit, munificus erit votorum reditus

Tui addictissimi

I. R.

Gen.

Gen. 2. 24.

Erunt in unam carnem.

Uldam ad eorum originem hæc referunt, quòd ex Adami latere tacta Eva, commune autem nostris id liberis, ut sint caro de nostra carne, & de nostro osse os: quamvis horum modus sit ex propagatione, illius ex divisione diversus, materię tamen derivatę non tollit homogeneitatem. Alii unam carnem, unam volunt esse speciem, quasi dictum esset, bestiarum carni non commiscebis humanam; sed qua ratione hoc sit matrimonii fundamentum, non video. Nonnulli per unam carnem docent, quòd uterque ita conjuncturus, ut una caro,

i. e. infans exurgat, respici progeniem, quod neque omni convenit connubio; provectiores enim ætate ab eo arcet. Ergo nec ratione causæ, nec speciëi, nec effectus.

Non sunt verba Adami sed Sp. Sancti per Moysen; ut ex Salvatoris citatu liquet *Mat. 19. 5.* ut quam proxima designetur unio [præter animæ & corporis unam constantem personam] totius mundi; Hi duo non constituentes pluralitatem sed veram dualitatem [strictè si loquamur nulli duo appellandi plures, ut nec de uno prædicatur paucitas] *κοινωνία* aptissime Græci designant conglutinationis nexum. Hoc me torqueret, cur vinculum civile omni naturali nodo prætulerit Deus, nisi lubens acquiescerem in *αὐτῶν ἕνα*: Duo tamen consideranda; Primo num jus paternum sit naturale sub iudice lis: Dein ab adibus paternis iustus debetur recessus, *Ps. 45.* à toro conjugali admittitur nullus: Ad distributionem ille, hic ad societatis continuationem.

Gen. 8. 10, 12. [omnino non solum]

Gen. 8. 10, 12.

Itaque Non expectavit adhuc septem
dies alios, & V. 12. Denovo autem ex-
pectasset septem adhuc dies alios.

Hic homo carceris pertæsus, quamvis
vivâ totius mundi gauderet epitomâ,
coeli sæpe expectavit serenitatem, qua
subditos in justam restituat libertatem,
dolens eorum gemitus propter amissam
copiam & olim laxatam licentiam.
Quidam septimi diei reddentes ratio-
nem, [missis Pythægoricorum abstractis
numcris, præcipuè septentrii virtutem
colentium, & Cabalisticorum nugis]
hinc Sabbathum ab eo celebratum evin-
cant, quod statim a lapsu fuerit institu-
tum; cuius quidem veritatem agnosco,
minime consequentiam. Ego Astrono-
micâ id potius arbitror tentatum lege,
dum Lunam septimâ quavis die qua-
drum mutare, illum non potuerit fugere:
ejusque si non causam, saltem maris æ-
stuationis fuisse signum: nimis strictè
forè intra naturæ Zonam hoc cataclyf-
ma contraxit bonus ille Senex cum fu-

erit primum, ut videtur, ab eo visum
[morosos non curo] miraculum.

Gen. 48. 22.

*Ecce itaque do tibi partem unam su-
pra fratres tuos, quam cepi à manu
Emorrhæ gladio meo & arcu meo.*

VT taceam causam naturalem, qua
quidam animâ transmigraturâ inso-
lita prædicere contendunt, quod ad cor-
poris limen proserpta, longius prospici-
at quam eo circumvallata; potiores
tamen esse animæ solutæ vires, quam
corpore incarceratæ, non tam de aciëi
extensione, quàm objectorum pulchri-
tudine intelligendum; Nonnulli illud
quod cepi ad prædam, Sichemitis à Jaco-
bi filiis extortam referunt: sed illud du-
rum; quod Jacobus eos perfidia dam-
naverit. Gen. 34. 30. *Quid fecistis
ut faciam apud incolas regionis hujus?*
& 49. 6. ob id illis maledixit. Opes au-
tem proditorias fore ejus portionem
absurdum. Prophetice magis placide
fuit sensus, cepi, pro capiam, [præter
tropum filiorum pro Patre] per fidem
canens triumphum ante victoriam. Idem
in

in Davide spiritus, qui ante certamen
extruxit trophæum. Ps. 60, 7. *Mens Gi-
lead, & mens Manasse.*

Sed cur Iosephus præ cæteris Emor-
rhæorum agris arcu & ense partis dita-
retur, mea est conjectura, hanc partem
supra fratres, quod eorum omnium fue-
rit præservator, illi concedit, cum reliquis
interim fratribus sorte suâ nihilominus
gavisuro: Nec filiorum cuiquam deter-
minatum locum, hunc præter assigna-
vit: quod litora Zebuloni emetiretur,
49, 13. Viræ potius nauticæ videtur
prædictio, quam super æquales prælar-
gus donatus.

Levit. 13. 13.

*Si viderit Sacerdos ipse, quod ecce
texit lepra illa totam carnem ejus,
mundum declarabit plagâ illâ affectum:
tota mutata est in albam: mundus est
igitur.*

Quod primo intuitu hæc videntur
rationi contraria; pauca, quibus clare-
scat textus, præmittenda.

Judæorum ritus, aut erant Ceremo-
niales & typici respicient: s *Christum*, aut
Symbo-

(72)

erit primum, ut videtur, ab eo visum
[morosos non curo] miraculum.

Gen. 48. 22.

*Ecce itaque do tibi partem unam su-
pra fratres tuos, quam cepi à manu
Emorrhæ gladio meo & arco meo.*

VT taceam causam naturalem, qua
quidam animâ transmigraturâ inso-
lita prædicere contendunt, quod ad cor-
poris limen proscripta, longius prospici-
at quam eo circumvallata, potiores
tamen esse animæ solutæ vires, quam
corpore incarceratæ, non tam de aciëi
extensione, quàm objectorum pulchri-
tudine intelligendum; Nonnulli illud
quod cepi ad prædam, Sichemitis à Jaco-
bi filiis extortam referunt: sed illud du-
rum; quod *Jacobus eos perfidia dam-
naverit. Gen. 34. 30. Quid fecistis
ut faciam apud incolas regionis hujus?*
& 49. 6. ob id illis *maledixit*. Opes au-
tem proditorias fore ejus portionem
absurdum. Propheticè magis placidè
fuit sensus, *cepi*, pro capiam, [præter
tropum filiorum pro Patre] per fidem
caneus triumphum ante victoriam. Idem

in

in Davide spiritus, qui ante certamen
extruxit trophæum. Ps. 60, 7. *Mens Gi-
lead, & mens Manasse.*

Sed cur Josephus præ cæteris Emor-
rhæorum agris arcu & ense partis dita-
retur, mea est conjectura, hanc partem
supra fratres, quod eorum omnium fue-
rit præservator, illi concedit, cum reliquis
interim fratribus sorte suâ nihilominus
gavisuro: Nec filiorum cuiusquam deter-
minatum locum, hunc præter assigna-
vit: quod litora Zebuloni emetiretur,
49, 13. Viræ potius nauticæ videtur
prædictio, quam super æquales prælar-
gus donatus.

Levit. 13. 13.

*Si viderit Sacerdos ipse, quod ecce
texit lepra illa totam carnem ejus;
mundum declarabit plagâ illâ affectum:
tota mutata est in albam: mundus est
igitur.*

Quod primo intuitu hæc videntur
rationi contraria, pauca, quibus clare-
scat textus, præmittenda.

Judæorum ritus, aut erant Ceremo-
niales & typici respicient, s *Christum*, aut
Symbo-

Symbolici, quibus tanquam Dei Hieroglyphicis in officio continerentur: Ut planè loquar, aut erant privilegia, eaque Evangelica, aut morale aliquod officium indicantes. Posterioris generis erant superstitiosis vicinis *Sabæis & Chaldeis* sese minimè immiscere, quo catalogo negabatur, *in lacte materno coquere hædum, aut crines reddere angulares*, quæ iis erant fascinationis circumstantiæ. In variis autem hujus ordinis legibus, ipsum factum erat peccati expers, quamvis immundities adhæserit legalis: Quinimo quædam erant præcepta, ut fratrum sepelire cadavera: [mortuorum condituram Politici volunt jus esse Gentium qua conserventur vivi:] Quædam naturalia, ut est fluor muliebris, ulcera, nonnulla defectiva, qualis erat Eunuchorum status; per transitum nota, sterilitatem hanc Deus in Evangelio sustulit baptizando Eunuchum secundum promissa *Es. 56. Neque dicat Eunuchus, en ego sum lignum aridum.*

Grotius.

Ut ergo hic textus intelligatur, cur si lepratexerit totam carnem, mundus sit enuntiandus, duæ possunt reddi rationes: Physica altera; altera Cere-
monialis.

monialis. . Physica , quando morbus
per totum corpus est dispersus, quem-
admodum in facili curatu illa hydropes
Leucophlegmatica dicta, alacriter illi na-
tura repugnat, quod quævis pars inna-
tum habeat calorem sui præservatorem
& inimici propulsores; atque hoc
pacto non uni parti incumbit certamen
discriminis, nisi sit in crisi, in qua finito
prælio ad emunctoria viliora & remo-
tiora victrix natura inimicum pro-
scribit.

Ceremonialis ratio ex variis legibus
petenda, Judæis aut sese aliis immi-
scere, aut heterogenea comminisci pro-
hibentibus, ut est *lineamenta, farrago, va-
ringium*. [Divinis institutis ridicula sua
purissima intertexuere Rabbini] cum eo-
rum simplicia fuerint omnino licita, ad
hæc quadrans textus, si undequaque
unus appareat color & homogeneus,
mundus censendus. Nisi pressa videre-
tur allegoria, Christum respicerent le-
pra & albedo circumfusa.

Levit. 16. 3.

*Quomodo hircus HAZAZel seu ap-
pompanus mortem nondum exper-
tus resurrectionis Christi potuit esse
typus?*

Res. Quod ejus socius sorte selectus
moreretur, & cum bestiis non com-
petat resurrectio, ex duobus hircis unum
consutum est sacrificium, quorum alter
moriebatur, alter evadebat vivus: Et
cum fuerit unus actus continuus,
conjunctim Christi referebat resur-
rectionem. Subjecti incapacitas in
uno individuo, hunc typum in duos di-
stribuit: Et quod *sine sanguinis effu-
sione nulla peccatorum remissio*, postre-
mus moriebatur in priore; & prior in
posteriore revixit: Sicque oblatorum
alterius evasio, & quidem Dei per
sortem oraculo, resurrectionis erat
adumbratio.

Num. 36. 7.

Extra familiam suam uxorem ducere nefas

DUO hominum genera excipiuntur, 1°
Levita, & id quidē sūmo jure, quod
nulla

nulla inter fratres illis assignata heredi-
 tas: Dein ab hac lege immunis erat *fami-*
lia Regalis, quòd ex fisco Regio dotes
 illi adaptarentur; quæ diligenter ob-
 servata varias enodabunt quæstiones,
 quæ tanquam scopuli Lectori remoram
 injiciunt; dum inter Judæos viri pri-
 marii hoc mandatum videntur trans-
 gredi; hac tamen data latitudine ab
 omni solvuntur lascivix suspitione: Pau-
 peres autem hereditate privati hac lege
 non eximebantur, quod vel affini redi-
 mendi jus fuerit, aut Jubilæo anno, resti-
 tuerentur agri.

Dent. 21. ult.

Qui est suspensus, est Deo male-
dictus.

Hujus sententiæ ortum derivant tam
 prisca quàm, neoterici, à Paradiso, quòd
 primum peccatum fuerit in arbore com-
 missum, ideoque ex ea suspensio male-
 dicta: sed longè nimis hæc est petita
 ratio; ex diversâ materiâ fiunt hodie
 patibula; Nec est major in hoc suppli-
 cio capitali maledictio moralis, quàm est
 in lapidatione, præcipitatione, vivicre-
 mio, ense.

Non

Non est hæc sententia sumenda tamquam omnes gentes tangens Universalis, sed Judæis propria & Oeconomica: atque ideo ejus rationes non ex communi naturâ, sed Judæorum Politia particulari petendæ. Duas itaque commiscamus rationes probabiles; Primo, hoc mortis genus fuisse sine sanguinis effusione, quæ strangulatio vel in bestis, etiam mundis Judæis erat detestabilis, & ceremonialiter execrabilis: hanc rationem viri non pauci tam pietate quam doctrinâ eximii volunt esse moralem. Dein, ut ex quorundam animalium visceribus proprium fit ad sua fercula condimentum, sic quæ hic affert Moïses rationem, hujus quæstionis concinna erit solutio. *Ne quam tibi dedit Deus terram contaminetur. Immundi nihil inter Israelitas ferebatur*, cap. 23. 19. omnium vero cadavera erant immunda, quorum contagio subveniebat in hoc versu, iterum atque iterum mandata sepultura; ne ex suspensione apertâ Deo sit maledictio aut execratio: exprobrassent huic genti tunc peregrini, en suspensum Israelitam. In aliis poenis capitalibus, sceleratorum regebantur cadavera,

verâ,

vera, hic autem publicus erat & continuatus ejus aspectus, à quo ipsa abhorret natura. *Gen. 23. 4.*

Hujus ergo textus sit sensus, qui in cruce suspensus manet, quod sit immundus, Deo est abominationi.

Quo Deus odium in peccatum detegat, ex hac lege Judiciali, voluit in morte Christi moralem nos docere maledictionem in Filium translatam.

Deut. 25. 3.

Quadragesima, non ultra, dabuntur plaga.

Tam sunt variū, quam dubiū in hoc textu Rabbini, quid in eo sit juris Dei aut hominis inquirendum.

Leges numerosiores ac duriores Deus suis potuisset injunxisse, nullā additā causā: in plerisque verò, præcipuè non prælucente naturā, ut ad obsequium averſam nostram ducat voluntatem, rationem suis voluit annexam mandatis: Sicut in *Sabbatho*, quod cum nullo modo ex naturæ legibus possit elici, ratione non unā ejus sancivit observationem; reliqua nuda sunt & inermia præcepta,

quod eorum æquitas naturæ lumine sit conspicua.

Primò itaque ex hujus versus ultimis legem hanc Judæis fuisse vernaculam constat, *Ne tibi vilescat frater*; Exemplo *Pauli* confirmatum, 2 *Cor.* II. 24. *Semel de quadragesies à Indatis virgis casus*; Activè aut passivè hæc lex non tangit exteros. Nulli conceditur crudelitas; sed ejus interdictio numeri non reddit rationem; *ne sequatur contemptus*, est in textu ratio: Quidni ut est vigoris humani apex annus quadragesimus; Tertius enim annus finit infantiam; Pueritiam decimus quartus: Adolescentiam implet primus & vigesimus; Inventutem trigesimus, & quadragesimus virilitatem; sic gradum supremum non excederet iste numerus: sed hæc causa, quod sit naturalis, est nimis universalis.

Lata potius hæc lex ne annos quadragenos in deserti labyrintho pervagi, totidem verberum recensu pristinam cogantur animo revocare servitutem. Festum Tabernaculorum erat à Deo cum exultatione institutum ob adeptam libertatem.

Quod

Quod ait Maimonides ex triplici fuculo contextum flagellum, hinc ex tredecim verberibus novem & triginta inferri plagas, somnium Talmudicum: ipse numerus quadragessimus extremo nimis erat vicinus, adeoque moralis.

Jud. 16 30.

Fecerunt mortui illi quos [Sampson] morti tradidit quam moreretur plures, quam quos morti tradiderat in vita sua.

Non est mihi Originem agere aut Venetum, qui præter Sp. Sancti scopum, allegoricum eumque non raro indecorum pro genuino substituunt sensum: Sed tam manifestis, apparentibus de Christo lineamentis figurativis, non possum non confiteri typum. In exordio hujus capitis dicitur hostibus circumcinctus summo mane surrexisse, & arripuisse fores porta civitatis, una cum duobus pueris, earum adjuncto velle in verticem montis deportasse. Hæc ad amulum suum & nostrum referunt Salvatorem: sed quæritur num ejus mors [quæ plures quam eius vita cess] æquè apte mortem

mortem Christi possit adumbrare. Ha-
sitant hic multi quod actus illicitus,
[qualis est propria perire manu] boni
nequeat esse typus: Sed num hic actus
fuerit culpandus jure potest dubitari;
i. e. num fuerit vitae potius resignatio
quàm extinctio; vel hoc concessio
[rebus sic stantibus] sceleris nomen
mereatur? Ratio generalis est; quod
jam moriturus preces ad Deum effuderit,
ut robur ad hanc cladem illi conce-
darur; Quibus, utpote gratis, Deus
auscultavit. Quinimo dicitur. Heb. II.
Mori in fide.

Sed ut magis particulariter mors ejus
à peccato vindicetur, respicienda est
consuetudo [quæ tandem in jas migra-
vit] *Zelotarum* inter Judæos, qua priva-
tus Zelo accensus propter blasphemiam
aut adulterium, si esset id publicum [si
decem adessent testes inquit magi-
stri] possit verberare aut occidere reum
in ipso facto deprehensum. Primum in
Phineâ exrat exemplum, qui occidendo
Zimri & Cozbi adulteros iram divinam
pacavit. Eodem Zelo *Christus* motus
Patris purgavit *Templum*; neque ob
id *Judæi* ejus examinabant authorita-
tem,

tem, sed ob doctrinam & in fide miracu-
 lum. Vide *Mar. 11. 27. redibant Hierosolymam dum in Templo ambulares;*
 & *Luc. 22. In diebus illis dum in Templo doceret.* Huic classi annumerandus
Simon Zelotes Luc. 6. 15. non Canana-
us, ut habet nostra lingua, Mat. 10. 4.
Mar. 3. 18. decepta vocis affinitate
 nup quod *Zelotem* significat, ut nu-
 per bene observavit & domi & foris ho-
 norandus noster *Seldenus*. Eadem acme
 accensus *Sampson* justam sumsit de bla-
 sphemantibus poenam, atque id quidem
 neglectâ magistratus autoritate; cum
 ipsemet esset Israëlitarum Iudex, quem
 penes, ut aliorum, sic suæ vitæ erat po-
 testas: Atque hoc modo & homicidii
 & suicidii planè absolvitur. Vide *antiry-*
pum, Job. 8. 18.

ζαῖρας.
 & ζαῖ-
 ρίτις.

2 Sam. 6. 3, 4.

Deportaverunt itaque Arcam Dei
 a domo Abinadab, quæ erat in Gi-
 beah.

Variorum interpretum est sententia
Gibeah hîc fuisse civitatem: quasi
 ἡ γὰρ fuit nomen proprium: Sed

G 2

malè;

malè, quod *collum* appellativè significet. Eodem sensu videre est 1 Sam. 10. 5 Ier 2. 20. Aliquando *Benjaminitarum* designat oppidum; & rectè sic intelligitur; Iud. 19. 16. Hos. 5. 8. Arca autem erat in civitate quæ dicebatur postea *Kiriatjeharim* in tribu *Juda* Ios. 15. 60. 1 Sam. 7. 2. Porro ex Tribu *Judæ* oriundus *Abinadab* ibidem sedem posuit, minimè verò inter *Benjaminitas*.

Iob. 3. 3.

Quidam tam antiquiores quàm recentiores hunc librum ab hoc versu ad versum 6. cap. ult: vocarunt in dubium, historiam esse negantes; sed de quæstione morali tractatum potius, *Cur in hoc mundo, nefarius bene sit; pobi autem malè afficiantur*. Eorum hæc est ratio, quod Hebraïce totus hic discursus carmine constet Hexametro; qui luctui est indecorus stylus: Eodem tamen rythmo Lugubria sua cecinisse memini profanos: Libri extant quinque de *Tristibus* quorum potior pars hexametra. Probabilis magis est Sententia

tentia verum fuisse dialogum inter *Deum* cap. 38. 1. *ex turbine, Jobum, ejusque amicos*, primò quidem sermone plano, deinde à Jobo aliove viro sancto carmine redditum; aut memoriz gratia, [quale est poemà omne] aut in usum Ecclesiasticum, quo publicè caneretur, quod sine syllabarum metricarum certo numero fieri nequit. Eodem jure *Davidis Psalmos* ejus fuisse preces negabunt, quæ proculdubio prosaico primò effusæ sermone, postea à se ipso aliove easdem ob causas carmine ditatæ.

Psf. 25. 11.

Condonabis iniquitatem meam, nam magna est.

Miser iste error quò ex Doctorum nostrorum tum libris tum labris indices imbuimur, dum verbū illud ideo reddunt causale, cum revera sit adversativum, *quamvis*. Nec aliter sumi potest, *Hab. 3. 17. Quamvis ficus non effloresceret.* Idem in Græco ὅτι *Ad. 1. 17. Nam numerabatur inter nos, pro Etiam si*: Et si ferri posset causalitas, adversativo tamen,

men, ut quam proxime germano, prior
debetur locus.

Prov. 24. 16.

U*T septies cadat justus [de die] tex-*
tui additum.

Communis hujus loci expositio est,
etsi justus saepe peccaverit, exurget ta-
men : cum hoc verbum כִּי toto hoc
libro non in peccatum, sed ætumnas
lapsum designet. Locorum id evincet
enumeratio. *Cap. 11. V. 5. 14. & 17.*
20. & 26, 27. & cap. 20. Ver. 10. 14, 18.
Omnibus his locis alius quam de mise-
riis, peccati fructu sensus dari nequit :
Certissimus autem Authoris cujusvis,
seu Sacri seu prophani sensum assequen-
di modus est, seculum, locum, idioma,
aut, quo scribebat, genium investi-
gare.

Esa. 50. 8.

I*uxta me est qui me justificat.*

Hujus loci interpretem ipse *Eunu-*
chus Aethiops non desiderabit, quod
quævis

quævis linea *Christum* graphicè depin-
gat. Sed meritò quæri potest, *quomodo*
Christus fuerit justificatus? cum justifi-
catio hîc non significet facere quempi-
am justum; quamvis id quoque verum,
cum ipse fuerit viva & æterna Patris
producti imago, sed *absolutionem so-*
rensens oppositam *condemnationi*, v. 9.
Quòd verò *omnis justificatio sit per fi-*
dem, ejus natura in Christo non neg-
ligenda: Christum justificatum ex fi-
de nemo dicet, sed ex operibus. Idem
enim fuisset subjectum & objectum:
Loquor nunc de fide Evangelicâ, non
legali, quæ posterior est credere Deum
esse verum, justum, & fidum. Hæc
enim gaudebat *Christus*, nec ab *Adami*
innocentis fide discrepante nisi mutabi-
litate: ne in cœlo quidem hæc nos de-
relinquet; sed vel illic erit firma animæ
fiducia de sua in æternum apud illum
residentiâ. Æternis promissis staturum
Patrem credidit Filius, extremas gen-
tium oras, ut laboris fructum, sibi iri
concessas. Uno verbo dicam. Christus
caput Ecclesiæ legaliter credidit omnia
sua membra creditura Evangelicè. Hæc
defectus, illa perfectionis nota.

Es. 63. 1.

Quⁱs est hic veniens ex Edom ea, Boz-
ra, coloratus amictu?

Secundum literam de Christi passi-
one hæc minimè interpretanda, ut vo-
lunt nonnulli. *Cruentis ille ruber*, non
suis dicendus, sed inimicorum. Hosti-
bus annumeranda Bozra & Edom ea;
De irâ loquitur & furere. *V. 3. vin-*
dicta die V. 1. Vinum illud rubrum ter-
culari expressum, ut & Apoc. 19. 15.
non passionis, sed victoriæ erat sanguis:
quæ, quamvis prior ad posteriorem esset
via, & sibi mutuo, tanquam effectus
causæ, comitès, ratione tamen com-
modè distinguenda.

Esa. 66. 7.

Quⁱm n^ondum parturiet, quam eam
n^ondum invadet dolor, jam enixa
est.

Non solum Pontificii, quo Serva-
toris Matrem Virginem in ante, & post
partum iuerentur; sed Orthodoxorum
quidam hoc textu Christi designant na-
tivity.

tivitatem: Sed parum considerat, quod neque in antecedentibus, aut consequentibus ulla sit Virginis Mariae mentio. Quin V. 8. *Zion* dicitur *perisse*, & V. 10. *Ierusalem* nuncipatur. Præterea *Terra* hic dicitur *parere* & quidem *filios plures*, quare de Ecclesia concinna erit interpretatio.

Jerem. 31.22.

Femina ambis virum.

Priori non abfimilis hic error: nec textus [*Vir fortis*] nec sequentium V. 31. sensus Christi convenit incarnationi. Sermo est de Ecclesia Evangelium tempore florente & de *facere novo*, cui ad amissum respondet expositio *authoris ad Hebr. Cap. 8.8.*

Daniel. 12.3.

Iustificantes multos splendebunt ut stella in sempiternum.

Hinc convertentem alios, necessario ipsum salvari concludunt quidam, quod tamen non universaliter verum. Dona miraculorum Christus verbo conjunxit, quibus

quibus in audientibus excietur fides; & revertentes Discipuli dæmonas sibi subiectos exultabant; inter hos filius perditionis. Ejus rei cautio, 1 Cor. 9. *ut. Ne dum prædicem aliis, ipse sim rejectus.* Insignis foret fidei meæ concussio, si ejus præco ad hæresin declinet aut vanitatem. Verbo suo D. O. M. nonnullos ad se revocat etiam ex ore pravi, parvi, & quod non est in fabulis, histrionis. Bonum semen non sine fructu æquali sementat manus debilis etiam leprosa: non theca, sed gaza æstimanda.

Quæ igitur à Spiritu S. pronuntiantur universaliter, cum restrictione intelligenda; substituendo *communiter*, ut *plurimum* &c. Sic Heb. 9. 27. *Statutum est hominibus ut semel moriantur*; non singulis id accommodandum; quidam enim mortem nunquam experti, alii, quibus vita gemina, bis eam subire; Judicii die non mors, sed *mutatio erit momentanea*, 1 Cor. 15.

Mat. 3. 14.

Humanitate reverendâ Christo baptisimum denegans *Johannes*, cum inquit, *Mihi opus est ut à te baptizetur; & tu venis ad me?* Si comparatur cum *cap. 11. 3.* *Tunc es ille venturus, an ullum expectabimus?* Videtur ac si primò illum mundi Salvatorem agnosceret, postea vero de eo dubitaret; quod post tot ex eo & de eo visa & audita testimonia tardus in fide censendus profectus.

Sed probabilis mihi maximè est ratio, misisse eum discipulos, ut eorum potiùs fidem, quàm suam de eo confirmaret sententiam. Factum illud charitatem potiùs sapiebat quàm fidem. Ejus tamen cognitionem confusam fuisse & obnubilam, donec Spiritum viderit descendentem, liquet ex *Job. 1. 33.*

Mat. 9. 22.

Fides tua te servabit.

EX hoc & aliis parallelis locis nonnulli axioma efformant generale, Christum ejusve discipulos miraculosè curasse nullos nisi fideles, i.e. aut in propriâ personâ

fontem propinquis prævisâ fide : sed
parum firma hæc est argumentatio.
Quamvis fuerit fides *resurrecturum* *cor-
poribus* aut animabus *Mat. 27.52.* plane
non intelligo. Postremum in hac vi
miraculum à Salvatore nostro conce-
sum fidem desiderabat : fidem dico, non
curantis, sed curandi, *Malchi, Job. 18.10.*
aut ejus affinis, ver. 26. Vide *Ab. 38.8.*
In variis dabatur, non in omni-
bus fides prævisâ, cum Christus dicit,
Fides tua te servavit, id intelligendum
eodem quo dicimur sensu *operibus justi-
ficari Jacob. 2.25* : i.e. declarativè, non in-
strumentaliter. Sit tibi secundum fidem,
non est id per aut propter fidem, mira-
culi splendor alioquin divisus.

Mat. 27.44.

*Id ipsum etiam latrones qui crucifixi
erant cum eo, exprobrabant ei.*

EX Evangelistarum Harmoniâ ho-
rum latronum alterum Christo fu-
isse charum constat, & socio Evangelii
præconem : Sed Spiritui S. id solenne
plurale pro singulari, totum pro parte
& vice versâ statuere. Latet hic ali-
quid

quid non vulgare: Denominatio est à
 potiore, non dignitate, sed gradu, etas
 hic figurat insignis, nobilis scelere: po-
 tentis fidem tremulam huius supera-
 bat scelesti confirmata improbitate. Pri-
 dicit peccati denotat contamen, quo
 infons modo comes, criminis nota inuri-
 tur. Vide *Job. 7. 11. Mat. 14. 4, 5.*

Job. 20. 17.

*Jesus inquit illi, ne me tangite, mandum
 enim ascendi ad Patrem meum.*

Naturalem aut moralem tangendi
 impossibilitatem ex his verbis con-
 cludere nescio: non naturalem, quali-
 tate enim tangibili se spiritum esse negat,
Luc. 24. 39. suspitioni de impostura oc-
 currente; nec moralem, Discipulos enim
 eodem versu & tractare & videre jubet,
 eidem in quavis sensatione licentia. Sed
 cum illi fidei *Maria* robur bene fuerit
 perspectum, voluit illam altius, quam
 fert sensus externus, mentem erigere:
Thoma verò fidei vacillanti subvenire
 conatur, dum sensum fidei jubet sub-
 servire.

Quemadmodum cibus concoctus fa-
 cilis

cilis stomacho robustiori, aut debili-
durus, uterque facile corrumpitur; sic
sapiens noster & indulgens Pater-famili-
as adaequata pro concoctione nostrâ de-
promit bellaria.

Sed maxima difficultas nondum eno-
data; *Cur Christi nondum ascensio sit
tactus ejus interdictionis ratio.*

Mea est sententia, quod ad coeli ostium
nobis fides valedicat, aut potius absor-
beat, cum beatitudine istâ reipsâ fru-
amur, quam tremebundi in hac vitâ tan-
tùm credimus: supremam istam per-
fectionem jubet eam donec in coelo con-
venirent, differre. [Quamvis vitâ ex
fide arguat fortitudinem, eadem tamen
sensu percepta, & certa magis est &
beata; illa militantis, hæc victoris]
quod se *Dominum* confessa sit cultumq;
debitum exhibuerit, tanquam plenum
resurrectionis testimonium agnoscens.

Si objiciatur, *fides est eorum qua non
videntur*; replico: Synecdochicè visus
pro quovis sumitur sensu, nec minus erat
fidei argumentum absque tactu eam
credidisse: Atque hoc modo si expona-
tur, ejus interdictionis ratio videtur va-
lidissima.

I Cor. II. 7.

Virum autem capite operto in decorum.

Hujus loci sensus nostratibus est ser-
moni contrarius, quod iis valde du-
rum, qui verbis inhaerentes scribendi
scopum aut locum negligunt. Nam Vi-
rum foeminae præferre Paulo in mente
est; hinc sæminarum subjectio *velati-
mæque* ver. 5. *naturali*, [quod de loci
consuetudine, non de causa internâ est
interpretandum, quod & viro ea sit com-
munis, nec dubito, quin Mares pluri-
mi *Absoloni* similes, fornice neglectâ,
feminas multas capillorum pondere
provocarent] designatur, quemadmo-
dum domini virilis signum est *capitis
detectio*, qui mos ad hunc usque diem
viris aridet regionibus. Servum nuda-
tum coram hero cavent leges *Orientales*,
& Galli reformati eodem argumento pi-
leatam suam defendunt prædicationem.
Hippocratis Aphorismi aliquot, vernacu-
la oracula, nostratibus infidi sunt & su-
specti, & quod in hac mundi plagâ ve-
rum, in alterâ falsum judicabitur.

I Tim.

I Tim. I. 13.

Qui prius eram blasphemus & persecutor & contumeliosus; Sed mei misertus est, nam ignorans id faciebam, fidei expertus.

Hinc plurimi concludunt ante Christi obviationem Paulum infidelem, quibus ego non subito subscribam. *Educatus enim ad pedes Gamalielis, Religionem Judaicam vix mortuam, nondum omnino sepultam strenuè propugnabat; Nec dubium, si iudicium sit secundum charitatem, sicut omnia, [modo ferat ratio] benignè interpretanda, quia crediderit in Semen Mulieris, Sibilas, Messiam, individuum vagum, quamvis ignorantia occaecatus cum Filium Mariæ esse nesciret.* Dura aliocquin erit constructio, 2 Tim. I. 3. & Act. 23. 1. Deum colo à Majoribus cum bona conscientia: Eadem est Apollinis ratio Act. 18. 25. De Eupuchi fide Act. 8. ante Jesum per Philippum annuntiatum non ausim disputare. Conversionis reiteratae in Apostolo non inferiore exemplum vide Luc.

Luc. 22.32. Omnium gratiarum habi-
 tum simul & semel infundi tritum: ea-
 rum tamen per gradus emanatio Spiritus
 S. idiomate nova dicitur conversio.
 Tandem, quò sit gratia in maiore pre-
 tio, erant se accusantis verba aggra-
 vantia.

Heb. 12.24.

*Sanguis aspersiois gratiora loquens,
 quàm loquatur Abel, vulgaris est trans-
 latio quàm sanguis Abelis. Ego mal-
 lem legere quàm Abel: ὅτι τοῦ ἀβελ:
 Sed dissentiunt exemplaria.*

QUæritur de sensu, qui si rectè pon-
 deretur, ab omnibus antehac com-
 mentatorum sententiis erit diversus, acti-
 vam sanguinis *Sacrificii* effusionem po-
 tius, quàm *Martyrii* denotans passivam.
 Scopus enim tam hujus capitis quàm
 libri est vetus Judæorum Sacerdotium,
 & Sacrificia, cum Christi conferre ob-
 latione, posteriorem priori præferendo.
 Sanguinem autem Martyrii in proleci-
 um inducere, & cum sanguine compa-
 rare sacrificii; regulæ repugnat notæ

*Comparata debent esse sub eodem [quan-
tum fieri potest proximo] genere. Num
potius primum gratum à *Abel*se tradi-
tum sacrificium cum Christi ultimo vi-
detur trutinare, & typum *Abelis* sui
gregis primitiarum oblationem, cum an-
titypo Christi postremâ fructus obedi-
entiae suae citatione.*

*Ob. Hinc loco affinis Gen. 4. 16. Fratris
sanguis me inclamat.*

*Res. Verbum illud ὀψυς aut præsentem
designat calamitatem aut imminenti-
um æumnarum prædictionem; sed λαλῶν
loquitur mollioris est naturæ & tranquil-
lioris. Nec in nostrâ solum, sed & qua-
vis linguâ, inter vociferationem & lo-
quelam longa est differentia. Addo cap:
11. 4. hujus Epistola δι' αὐτῆς ἐστὶ λα-
λῶναι [idem est verbum] ad θυσίας
potius referendum, quam πῖστι, quod
relativum ut plurimum novissimum re-
spicit antecedens. Sic ergo sensus, &
per hoc, i.e. sacrificium jam dudum mor-
tuis, etiamnum loquitur; quod cum
priori textu ad unguem convenit.*

I Pet. 3. 19.

per quem etiam spiritibus, qui sunt in carcere, profectus prae-dixit. wo-pendois missus & sensus & verbum potius ferunt.

Hoc nullo modo Christum ad inferos, descensum probat; nec animam nec corpore; Sed illud tantum, praedicasse, aut missam illum per spiritum quo v. 18. *vivificatus est*, cui respondet illud [per quem] *is qui vixerunt tempore Noachi, nunc vero in carcere detinentur.*

Quoad articulum *descendit ad inferos*, quamvis magna de eo volumina, symboli tamen Authoris [non amantensis, Actorum alioquin Apostolorum, Epistolae ad Hebraeos; & in Veteri Testamento variorum, esset suspecta auctoritas] incertitudo veritatis retardat indaginem. Syriacè primò legimus conscriptum; hunc articulum aut amiserunt aut omiserunt, [posterius ob sensus ambiguitatem probabilius] plures Ecclesiae Orientales: Diversus ejus redditur sensus;

sus, quem transilio; quæ nostra incude
sunt excusa, excusa.

Primò, in publicâ fidei Epitome Tau-
rologia, defectus, aut ordo præposterus
minimè admittendus. Singula exami-
nabimus.

Si Inferi sumantur pro sepulchro,
quod textui Originali est solenne, tau-
tologiam olet, quod idem indicat præ-
cedens sepultura.

Si ignis infernalis, i.e. ira Paterna pro
totius mundi peccatis intelligatur, morti
oportet præcedere, absurda hinc foret
ordinis inversio: nam post *consummatum*
est, non datur pati.

Si quis descensum vult localem aut
virtualem; aut erit humiliationis pars, aut
exaltationis: non illius, quod nobis non
sit imitandum; quodcunque autem ab
incarnatione passus est Christus, mira-
culosis exceptis, nobis exemplo, saltem
habituali, æquè ac solatio est: Nemo
autem ejus vestigia per hoc antrum se
pressurum somniabit: Si sit exaltationis
gradus, aut quoad animam illud erit, aut
corpus, aut Deitatem: non secundum
posterius, quòd omnia ei sint præsentia;
nec secundum corpus, quod *in sepulchro*
d. es

dies & noctes tres erat remansurum; nec quoad animam descendit, hanc enim, quod latroni in Paradiso eodem die obviaret, in manus tradidit Paternas.

Tota autem terra tam dignitatis quam loci ratione, coelorum respectu Infernum seu abyssus dicenda, unde descendens, ut corpus resumeret, de eo hic articulus, si ejus ulla aut esset prædictio aut typus, exponi posset.

Restat ergo, si sit nota fides. [credere enim quod credit Ecclesia, etiam si ignotum, sordida est animo ingenuo & supina ignavia] & huic articulo detur supra Authoritatem humanam momentum, ejus *tripm diurnum in sepulchro quiescem*, [quam Prophetæ longè antè & ipsemet prædixerat, *Iob. 2. 19. Hoc Templum dirue, & tribus diebus illud erigam*, cujus prodromus *Ionas cap. 2.*] in symbolo non reperiri: Cum hoc totum spatium sub Satanæ incarceratione ejus teneretur corpus, ulterior erat humiliationis gradus, quàm si subito ejus vinculis liberaretur. Hoc modo si exponatur, induci possum ut credam Christum descendisse ad Interos.

Aper. 12. 1.

Mulier sub cuius pedibus eras Luna.

Communiter putatur Ecclesia mutabilia hæc conculeans & sublunaria. Subtiliores pro Ecclesiâ faciunt Christianâ, supra Judæorum classem promotâ, quod à cursu lunari eorum dependerent feriaz.

Harum interpretationum à veritate aut textu nulla est aliena; sed suus etiam debetur locus, dummodo germanæ & primogenitæ significationi sedes referretur primaria. Mihi autem, si novo & rudi inter tantos coryphæos liceat quicquam modò hiscere, videtur, ut *Isabannis* historię synchronizem, & ævo, Ecclesiam hîc depingi pessundantem omnem Idololatriam, cuius Princeps tunc erat *Diana*, quamvis plurimi tunc colerentur Dii Deaque, hæc tamen quod expansâ magnificentiâ esset præclara, Synecdochicè sumitur pro omnibus; ejusque *Luna* inter Gentes erat emblemata, & maximi Idololatricæ etiamdum est vexillum, non leve ad bellum in Turcas suscipiendum Viro Christiano invitamentum.

Locorum

*Aquila
auguri-
um.*

Locorum.		Syllabus.	
	<i>pag.</i>		<i>pag.</i>
<i>Gen.</i> 2. 24.	69	<i>Isa.</i> 63. 1.	88
<i>Gen.</i> 8. 10, 12.	71	<i>Isa.</i> 66. 7.	ib.
<i>Gen.</i> 48. 22.	72	<i>Ier.</i> 31. 22.	89
<i>Lev.</i> 13. 13.	73	<i>Dan.</i> 12. 3.	ib.
<i>Levit.</i> 16.	76	<i>Mat.</i> 3. 14.	91
<i>Num.</i> 36. 7.	ib.	<i>Mat.</i> 9. 22.	ib.
<i>Dent.</i> 25. 3.	75	<i>Mat.</i> 27. 44.	92
<i>Dent.</i> 29. ult.	77	<i>Ioh.</i> 20. 17.	93
<i>Iud.</i> 26. 3.	81	<i>I Cor.</i> 11. 7.	95
<i>2 Sam.</i> 6. 3. 4.	83	<i>I Tim.</i> 1. 13.	96
<i>Iob</i> 3. 3.	84	<i>Hebr.</i> 12. 24.	
<i>Psal.</i> 25. 11.	85	<i>I Pet.</i> 3. 19.	
<i>Prov.</i> 24. 16.	86	<i>Apoc.</i> 12. 11.	
<i>Isa.</i> 50. 8.	ib.		

H 4

PSEU.

1990

• • • • •

010101

22.35.00

1951, 1952, 1953

১৫. ১৯৫৫

• 7. 6. 2014

222

2020.05

1870-71

2000

• 2.2. 1971

11.7.2.19

01.42.7071

3.02.21

4.4

PSEUDODOXIA EPIDEMICA

D. Thomæ Brunii

Medicinæ Doctoris,
Perspicacitate & Industriâ
Nemini Secundi,

VENTILATIO TRANQUILLA,
Spirante aurâ placidâ

Johannis Robinsoni,
Collegæ & concivis.

Londini, Typis T. N. 1656.

PPÆATIO.

Humana Authoritas compe-
ditur veritatem constrin-
gere, summa est severitas.
Mens hominis precedentium
opinionum vinculis ex-
tricata in miram surgit serenitatem: Et
dum altius scrutinium & experientia
animi partem perspicientiam, nemini
villo dari potest post secundam recensiti-
onem in propriam debilitatem novas
arces erigere, eamque pessumdando stab-
lius superstruere adificium; modo anti-
quitati [severa] iustum concedatur re-
verentia pondus.

Candor iste in hoc Authore elucescit,
qui atate maturiore edoctus, quibus ipse
aliisve annis tennioribus falso imbuti er-
rores revocare non erubescit. Id praterea
Philosopho liberum, suspecta quavis &
dubia

Præfatio.

dubia citare ad comitia literaria dicta-
tura.

Nec de Idiomate laborandum, cum
constet eum cui lingua quam oculi non
sunt numerosiores, istarum exercitati-
um finem nunquam assecuturum. Au-
tum, fateor, ista postulant Lectorem,
censorem acutorem: animus mihi obtu-
sus in cerebro blenno & limaceo, nec sa-
lis quidem granum expectandum: ex
sopore solito me tamen excitavit studii
rum fomes, veritatis amor.

Hæc autem magis methodicè exami-
nantur, quæ sparsim, sine amoris via-
lariane, negligentius disputavimus. Il-
terque nostrum veritatis se proficitur
subditum, & in hac tertio convenientes,
inter nosmetipsos convenimus, nec à quo-
piam discrepamus, qui se nobiscum præ-
fictur fidum ejus assecclam.

J. R.

LIB. I.

CAP. I.

IN primo lapsu fortior à debili-
ore non superatus : Satan-
as enim in serpente, cum fuerit
Oeconomiae subtilioris, vires
superabat humanas. Ne quis putet ejus
intelligentiae aciem peccato obusam;
non longitudine, sed rectitudine hæc li-
nea defecit. Non subtiliora cogitat, sed
sublimiora regenitus : Et experientia
sensus *Eva*, videlicet quod mors imme-
diatè non sequeretur, fidem vicit
Adami.

Ib. Quæritur num primi nostri Pa-
rentes fuerint totius mundi maximi pec-
catores ? Si mundus pro totâ sumatur
creationis

creationis fabricâ, etiam Angelos complectitur, qui ex principio peccarunt interno, illudque irrecuperabiliter: neutrum quorum quadrat ad lapsum humanum: Sed sumatur mundus sensu stricto, pro genere humano, illi fructum peccati, [quod posterorum peccantium est gravamen] nondum erant experti, nec aliorum edocti exemplo aut cauti: Nec gratiæ repugnarunt Evangelicæ; nec grande illud scelus commiserunt, cujus prohibemur deprecari remissionem. Verum quidem est, propter generis humani contagionem fuisse maximam extensive, sed propriis personis intensive minime concedo.

CAP. 2.

Satanam tantantem Christum ejus divinitatis fuisse ignarum, non est probabile, cum omnium prædictionum viderit complementum: In ejus conceptu ad Matris gratulationem auris ejus aperta; in partu ad Angelorum cantum & Pastorum testimonium; & in baptismo videns columbam, & audiens tam coelestem quam humanam vocem Patris & Johannis; hisce adde eorum nume-

rum

rum & in significando promptitudinem; postea, *Luc. 4. 41.* introducitur aut subtile aut extortum de ejus divinitate reddere testimonium, vel cum a strenuo debilis victus & victus; vel nomen proficendo Christianus [si Deo placet] dicitur; quo facilius imponat ignaris: Nec ejus peccatum extenuare, aut ignorantiam allegando, ejus causam dicere, satis tutum.

Ib. Diaboli damnatorumque desperatio, meo iudicio, *peccati nomen meretur.* Quod dicatur nullum sperandi illis relictum locum: Respondeo, fuit illis aliquando illa dies: Isti, quo Dei gratia in statu firmando consideret; His affulsit si non Evangelii, saltem naturæ lumen, quo quia uterque abusus justè Deus gratiam denegavit, *Rom. 1. 21.* Præterea, quam est eorum conditio non capax favoris, tam est eorum obdurata voluntas, in qua pertinaces Deus jure eorum exilium in æternum protrahit; Nec omnino rejicienda eorum sententia, qui peccata ibi connexa tanquam perpetuæ Dei vindictæ reddunt rationē. Emolliri isto igne aut animos conteri non est credendum.

CAP. 3.

Error definitur *firmus falsorum assensus*. Sæpe de enuntiatorum veritate animo iudicium suspendimus. Author noster, cum Sapientibus, in verisimilibus & probabilibus scepticis non raro acquiescit. Aliquando in hanc potius, quàm in illam partem inclinat assensus, & dicitur *Opinio*: Hisce omnibus unus aut plures possunt inesse errores; nec semper ad falsitatis perfectionem requiritur determinatio; nec omne mendacium voluntarium: Præterea, alia est falsitas rationis, alia orationis; hæc menti, illa rei incongrua.

Ib. *Nihil cognosci nisi per suas causas*, etsi Aristotelis larga nimis est enuntiatio. In transnaturalibus, Trinitate, Electione, Resurrectione, neglectâ causâ nudæ adhærendum authoritati; quin in Physicis vix causas capimus formales: Quis mihi rationem assignabit quâ ignis urat aut magnes electrûmve attrahat? bene nobiscum agitur, quod à posteriore ista nobis cognita. Individuorum

Ne credas
aliquid ne-
scire.
Iob. 19.
25.

duorum differentias, ad manifestas causas reducere, Herculeos superat labores, assentiente Authore, *Cap. 10. hujus Libri.*

Uti quod res est dicam, quemadmodum in immensi excessu, aut exiguorum subtilitate sensus laborat, sic nec intellectus supremam causam, propter ejus transcendentiam, nec infimos individualitatis atomos propter eorum tenuitatem potest percipere. Et humanae sapientiae pars est quaedam æquo animo *Scaliger.* nescire velle.

Ib. Charitatem non sapit dum dicuntur *Aegyptiorum ellobia furto surrepta*: Mutuo enim petita, aperto De jussu, [quo solo acquiescunt plerique, sed ad mandatum confugere eccentricum, cum ex constant. regulâ rationes possunt elici firmæ satis & certæ, indaginis indeum minimè solertis] & reposcentibus reddere ea erat in promptu: Sed cum eorum vitæ inhærent, quis erat Justitiæ locus? Cuique suum reddere non concedebatur, promiscuè verò ea aut relinquendo, aut abjiciendo, particulari non fuisset satisfactum mutua-

tionem. Præterea, tantum postulabat æquitas, ex laterum superabundantium numero; *Alexandro magno* Iudice: Et alter *Pharaoh* à *Iosepho* pro sua familiâ contracto pacto stare denegavit.

Nisi faciam ejus sceleris participem Deum, quomodo magnis in Israëlitis beneficiis annumerari possit illud, *Psal.* 105. 37. *Eduxit eos auro & argento oneratos*, non intelligo: quod [textui vis absit] non nisi his gemmis potest convenire, & furtivas eorum opes divinorum beneficiorum catalogo inscribere, durum.

C A P. 4.

Concinnè admodum *Venerem* prohibet *Faba Pythagorica*, cum in utrâq; summitate utriusque sexûs genitalium sint manifestæ signaturæ. Igniculum hunc inflare legumina omnia, sicut & bulbosa, ventositate suâ, docent præceptores; nec protinus tollit *politicum* in *suffragiis* usum.

Si integredantur regiones indociles;
 aut ex causa terrenâ dependet, aut
 celesti: Non ex posteriore, quia mille
 annorum spatio quinque longitudinis
 gradus quavis terra situm mutat, ut
 quæ fuerit sub *Arietis* medio in crea-
 tione regio, nunc isti populo imperabit
Taurus; quod non est minimi in hoc
 casu momenti. Si terrenum quid sit in
 causa; aut erit externum, aut internum:
 non prius, ut sunt Aër, Aqua, cibus,
 &c. Sæpe enim natura, semper ars illa
 potest emendare. Utrâque loci lacustres
 & paludosi in amœnum campum tran-
 eunt. Si internum; aut erit ex parte
 animæ, aut corporis: non animæ, quod
 eorum omnes semper sint æquales,
 quamvis radii emanantes pro claritate
 aut opacacitate lucernæ corporis organi-
 zati nunc sint intensiores, nunc remis-
 siores. Si corporis sit vitium, isti sub-
 venit medicina; imò in quibusdam al-
 ter alterius est morbi cura: Nec dubito
 quin diathesis expidemica eudemico af-
 fectui possit esse levamen: Ekronita-

rum morbus maniacæ passioni, & est prophylaxis & therapeutis. Hujus generis plurima in praxi.

Barclaus. Quid Astrologi ad tam tristem aspectum ubi nullus ♃ and ♄ in nativitate habet ascendentem? Porro, ex optimis historicis liquet post paucorum ævorum effluxum sapientiæ & humanitatis sedes mutatas, eosque qui *Salvatoris* tempore de re literaria optimè meruere, non longè post, ad hoc usque tempus in plusquam *Bæoticam* delapsos stupiditatem; & vice versâ.

Genium humanum non arbitror *con-*
natum: sed ex observatis & approbatis simulachris retentis propensionem inclinatam; promptissimam ad habitum viam.

L I B. II:

C A P. I.

Quod plurimi fontes frigore non concrefcunt, in caufa poteft eſſe motus, qui anguſtâ eruptione eſt velocior, quàm diffuſione expaſa. Volentus aquarum motus gelationem prohibet, nec tamen penitus inhibet, quod guttæ nubibus extortæ inter cadendum in globulos congelatæ præcipitantur. Præterea variæ aquæ primâ ebullitione manifeſto calore præditæ, refrigeratis derivationibus eum ſacile deponunt.

Ib. *Albumina ovorum dicuntur congelari*; punctum illud in chalazâ vivificationis ſcintillam congelari optarem: Arbores noſtras purgaret volvocibus, quarum propago per ova continuatur hybernantiâ.

Ib. *Frigoris spiritum excitat Sal
petra.* Sic Sinapi flaccidum suscitatur
saccharo, [quod ob elementorum &
vitium affinitatem ego per jocum Sal-
charum soleo dicere] Spiritus hic in
nive Manifestus, quæ si aeris clementiâ
lentè solvitur, Spiritus ille fixus putre-
dinem arcet, quem si igne subitò fuga-
veris, aer succedet alienus corruptelam
accelerans.

Ib. *Si Scintillatio non sit aeris accensio
ex duorum corporum solidorum collisione,*
cuiusnam in arenâ aut cote Madidâ est
effluviū inflammabile? Ab equo, cœ-
lo plueret, ignis filici excutitur. Ex
flavis prunis flamma, nec fumus in iis
major, quàm in arenâ aut ferro can-
dente.

C A P. 2.

Quod notat Kircherus terram subma-
rinam æthiopicam sæpe causare vari-
ationem, non ita sicco pede transcendendum;
Nam per media heterogenea, [lami-
nam ferream imprimis] effluviū suum
transmittit invitus, magnes: quod hoc
com-

comprobat experimentum. Acum inde vitro aquâ semipieno : vitri summitati admove magnetem strenuum, sopita dormiet acus : ad labrum usque affundatur aqua, quod si magnete eodem contigeris, expectata ad allicientem se accinget. Præterea, quo medium est gravius, eo esse submersum levius, dum tollitur anchora aut situla hauritur plebeia quævis testatur manus ; In argento vivo indicium manifestissimum : Magnetis radii si aquæ non sint, contigui ad ejus superficiem reflectuntur, atque hoc modo debilitantur. Si mari ipsi innataret acus, experimentum multò foret fidius.

Ib. Suberi transfixa acus in media aqua immobiliter quiescet. Si de liquore heterogeneo sermo est, id tam est vulgare, ut tanti viri, nil nisi heroicum spirantis, indagatione sit indignum. Si de homogeneo, suâ gravitate acum in medio persistere, regulis repugnat staticis, quod idem pondus ad medium deferens, ad fundum etiam erit pressurum : Quod sequitur mente potius quàm manu tentandum ; Fac corpus

solidum; liquori æquilibre, ad medieta-
tem deprime, ibi permansurum crede-
rem: Sed id tentate, quod materia su-
stinens, seu ex subere, seu ligno illa sit
adaptata, paucis horis liquore impræg-
nata, levitatem pristinam deponet, non-
dum fuit animus.

C A P: 3.

*Quod in Ilvâ Maris Tusculani insulâ
non detur acus nautica variatio con-
tra polum terrestrem, dubium est argu-
mentum: Corpora enim magnetica,
& attractionem & variationem magis
circa suos polos intendunt, quam circa
suum æquatorem; quem versus hujus
Insulæ situs.*

*Ib. Unguenti armorii encomium fa-
cillimè reprimet, qui instrumentum vul-
nus infligens, aut quidvis ejus tabo-
ficodum, [linteum enim baculumve vul-
nere aut ulceri intinctum, idemque hac
panaceâ refocillatum affecto membro
esse saluti prædicant hi nimis subtiles]
igne candefacere & frigidâ restinguere
sit ausurus: nec tantâ hîc opus mag-
nanimitate.*

Ib.

*lib. Alteri in proximo cubili mentem
meam aperire, tutius & facilius id fiet
sola manu, quam ancipiti magnetis con-
sidere virtuti.*

C A P. 4.

ET *Cabai atomorum gyratio, & mag-
ni Digbei Sympsi instar contractio,
in Electricis paleas attrahentibus, levi
turbatur aurâ; minimoque aeris motu
non perpendiculariter, sed ad angulos obli-
quos festuca exurget. In Electricis tria
observavi. 1. Horum corpora etiam ca-
lore non excitata [quamvis debiliore]
attractiva pollere facultate; quod &
notat *Author*. 2. Ex subita calefacti
Electri adhibitione, aut ferro ignito per-
foratione, paleam primò resilire. 3. Ubi
effluvii reverberatio intenditur, [qualis
inter speculum & lanam carminatam
longa est differentia, quod hoc superfi-
ciem habeat politam, indeque puncta
æqualiter distantia magisque compacta;
ejus etiam concavitas allectionem pro-
moveret; retardat, etiamsi paucioribus
adhæreat punctis, convexitas;] ibi
allectionis acui vigorem; quod veram
causam*

causam investigandi non erit argumen-
tum contemnendum : Sed ulterius ea
prosequi non est huius loci.

C A P. 5.

UT Apocryphorum stabiliatur Au-
thoritas [commentis instar aedificii]
multa postulatur pedamina suffulcien-
tia. Si in *Dracem* id imperii *Danieli*
concessam, quo *manum immunitatem ejus*
posset inferere gula, inter consulendum,
deliberata enim haec omnia, varia sese
ad mortem obtulere media & certa
magis & prompta : quo medici tenen-
tur canone in morbo profligando, ut
fiat & cito & tuto, eandem quivis ra-
tione praeditus in propulsando noxio
methodum meditabitur ; nec decuit ho-
minum sapientissimum *entia citra ne-*
cessitatem multiplicare.

Sed examinetur toxicum ex *pilis*,
pice, & *pinguedine*. Pilos etiam lar-
giter sumptos non esse lethales, canum
voracium probant excrementa, quibus
pilos cum pelle deglutientibus stercora
valde pilosa : Eorum ne quis obijciat ven-
triculi calorem, quo, quamvis ossa red-
duntur

dum est comminuto, villum tamen integrum ingerunt & indigestum. Pix, simul in ventriculo percaluerit, in chylum rationem convertitur, & viscositatem deponit: quod in Terebentina rejecta manifestum. Pingula adeo longè ab sunt, quibus promoveatur adhaesio, ut à nobis, præter picis abluentionem, lubrificando meatus summum in curandis venenis locum mereantur.

Aurum collum fuscule vires addere, nemo firmiter argumentabitur à posse ad esse, ubi & *dr.* & *dr.* desiderantur. Si ejus effectus tam esset parulus, quam in *stibio* aut *magnæ* fine diminutione emicant vires; omni nos liberaret controversiâ. Ejus extinctionem, atomos terrestres torrendo, liquori simplicitatis inducere lubenter concedimus; unde facilius ejus congelatio, Sed eadem ratione, & emolumento majore, præter chalybem & filices, panis tostus & immersus facultatem astringentem potius imprimat, quod egrorum astrictæ alvi soleo monere ministros.

Ib. *De Corallo*, num post petrificationem crescat arboris argentea instar, an num prius fuerit frutex *Cristum marini* similis, postea induratus, jure dubitari potest: Primo enim in quovis ramo datur concavitas, quæ si accretio fieret per externum succum lapidificum, deesset, nec tam decenter comas suas expanderet. Inspiciantur salinea seu vitreolata, seu aluminata materiae forinsecæ appositione aucta, solida omnia & formâ modo intra suam matricem minus diffusâ. Deinde ejus pars inferior & crassior, quippe prior, reliquis præiret duritiæ, jam vero molliorem refert stipulam.

C A P. 6.

Ex putredine generationem producti-
onis seminali respondere in vegeta-
bilibus concedit Author & praxis. Cal-
cinationem omnem credo superare pu-
tredinem, & corruptionis terminum
extremum; hac tamen non tolli facul-
tatem generativam asserunt viri probi:
Nec sensitivis planè denegandum, præ-
cipue piscibus testaceis & anguillis, ha-
rum viscus in debitam incidens matri-
cem,

cem, illorumque muria, progeniem
excitat specificam. Est mihi in horto
herba *Cardamines* species, flore albo
duplici superbiens, hujus folia sint minu-
tim concisa & terræ mandata; eorum
quævis particula radicem aget: quamvis
nulla hîc sit putrefactio, perfecta tamen
ejus comminutio formam delet herba-
riam.

Ib. Non *Rudimenta Caryophylli* sunt;
sed fructus perfectus, quem nitidè um-
bellæ adhærentem penes me videre est:
Ne putetur *mespillorum* esse genus à
carptu maturitatem sibi concilians.

C A P. 7.

Seu medicamenti seu alimenti rati-
one id fiat incertum; sed mecum
multi *feles neptam & mentham* viderunt
vorare.

LIB. III.

CAP. I.

Elephantibus articulos deesse etsi à quibusdam pronuntietur universaliter, non tamen credendum, tam crassam fuisse eorum Minervam, quæ omnes denegaret, sed tantum suffragium, sine quibus potest dari progressus, ut in homine grallis incedente solo femoris motu, aut in quadrupede trepidario. De Alcibus audi Cæsarem: *crura sine nodis articulisque habent, nec quietis causa præcumbunt, nec si quo afflicta a casu conciderint erigere se possunt, &c.* Nec absolutè stationi suam possum negare quietem, dum aves plurimæ, carnivoræ præcipuè & rapaces, quibus ad pugnam femora & ungues natura concessit, robustiores, imo equi hoc situ somno-fatis longo reficiuntur: De homine bipede vix credibilia quid narrem?

Candidè

Candide & benigne majorum con-
stare dogmata [illæsa semper Verita-
tis Majestate] reverentiam arguit &
pietatem: nobis præluentium prætor
velate turpitudinem.

Ib. *Quis sit naturalis cuiusvis musculi*
sitns optimè judicatur, ubi omnes æqua-
liter afficiuntur musculi, idque in aquâ
submersis maximè evidens; qui non est
rectus, sed sitns paulò inclinatus.

C A P. 2.

Quod frequentius equus exornat pa-
buli humiditati, id potius dandum
quàm *bili*, cum dum pascitur graminæ
[agalomibus si fides] crebrior sit exo-
neratio, quam dum pabulo sicco, gene-
rante bilem, victitat. Sed veterina-
riis hæc amandemus.

C A P. 9.

SI propagatio, secundum Philosopho-
rum & Medicorum dogmata, fiat
ex cuiusvis partis transmissione reati;
sequetur eos quibus membra sunt super-
flua

flua aut mutila sui similes genituros. Subito integræ exurgerent deformitarum familiae: Quin tota Adami propago unâ fraudaretur costâ. Quantum ad suscipiendam prolem patri similem conducat imaginatio materna, quærenda est uxor à nativitate cæca.

C A P. 12.

Sub finem *Adami castam seorsim fuisse animatam* non liquet; sed per traductionem ejus vita ex anima Adami potuit elici. Mulieri Deum inspirasse flet Scriptura: nec sexum in animabus distinctio ad propagationem necessaria: Anima requiritur mulieris; non muliebris. Sicut unus vir generatus sine viro, sic una sine muliere mulier; uterque in somno.

C A P. 13.

Non est vulgaris *vanarum* conditio, quâ totam vitam in utero, *s. e.* aquâ degere non rennunt, in ea enim, postquam ovis sunt exclusæ, omnes formantur articuli, & mirâ metamorphosi
ex

ex piscium in quadrupedum transiunt
familiam: ex apodibus fiunt pedestres,
ex candatis coluria:

C A P. 16.

Bombyces & volvoces *sine maternâ
inuitione suo relinquantur consilio*;
nec video quo privilegio malefica *v* pe-
ra eâdem sorte sit exempta; cur huic
germana illis natura sit noverca.

C A P. 17.

Cum aliis ipsimet *bombyces* aliis
sum testis & *magnitudinis*, qua
foemina marem duplici superat quanti-
tate, & *genitalium manifestum esse dis-
crimen*: Tres isti sunt aculei minimi
pyramidis formâ in apicem desinentes
pro priapo.

C A P. 18.

Talparum caliginis causa est crassa
& dura oculis supertensa tunica,
quæ si tenuis esset & mollis, assiduo are-
nularum motu attereretur, dum rostro
K terram

terram elevando victum queritant. Cum dicuntur *cave*, non de infima id intelligendum specie, sed universaliore quadrupedum catalogo, quamvis non fruantur luce, eam tamen norunt declinare.

C A P. 21.

Num *narium finis primarius sit odoratus*, detur dubitandi venia. Quamvis pisces nasuti pulmonibus destituantur, substitutæ tamen branchiæ respirationem mentiuntur. Cujusvis partis usum ego assignarem principalem, quo sine nequit vita consistere. Quid si naribus obturatis aut amissis protinus non tollatur respiratio? sic nec olefactio: in utrâque datur diminutio. Proprium odoris subjectum sunt processus mammillares, quibus pro canali bipartita externa chartilago. Odoratus amissio levibus annumeratur jacturis, principi anhelitus. Hæc dum scripturio æger mihi invisendus, cui ob hunc sensum abolitum vita servata.

Ib. Si cuius alimento *sus sit sapor*,
quo

quo lapidius quid eo magis alimentosum: Oligopepta verò sunt salita & piperata. Inverte, quò quid magis alimentosum eò est lapidius: atqui ovo insipido non datur cibus magis polypeptus.

C A P. 22.

Confessionem ex acrioris fermenti corrosione fieri, non omnino nega-
vero: dum video canes ossa durissima devorantes, non longè post friabili albo græco ejicienda: quod si rarum æquè mirum ac *Serapbiocamelum* con-
sequere ferrum. Non absimile in pituitæ acidæ rejectione, quæ dentes arrodendo nulli cedit aceto.

C A P. 23.

EX re Medica foret, & erroribus iretur obviam vulgaribus, si, qui ratione *Unicornis* medeatur *Veneno*, sit investigatio. Quædam venena, [non de externis sermo est quæ curantur attrahentibus, cucurbitâ, vesicatoriis, &c.] Magnâ potius copiâ mitescunt, quale est

vium : Alia arsenicum corrodens ob-
tundendo, quod fit pinguibus : non-
nulla manifestâ qualitate : Sic Opio
Castoreum est alexipharmacum ; calo-
re hoc illius vincit frigiditatem, & qui-
dem sub proximo foetidorum genere.
Non pauca pelluntur sudorificis, ut est
aer venenatus Spiritibus nostris com-
mixtus & venenatus. Plurima venenum
sistendo, ne cor aggrediatur, stiptici-
tate suâ effluvium intercipiendo aut ab-
sorbendo. Hujus classis sunt Bezoar,
Bolus, Corallum, atque hoc modo Uni-
cornu seu Cornu cervi pulverizatum
concedatur tanquam remedium non con-
temnendum.

C A P. 24.

SUmmo jure *animalia terrestria sua*
prius sortiantur nomina, quàm ma-
rscola : Illis pro naturâ nomina indidit
Adamus, quod & *Author* animadver-
tit : his denominatio fingitur analogica.
Illa in *Arca Navali* servata, quo vi-
vis annumerentur ; Hæc, si non per-
dita, aquarum variarum confluxu sal-
tem egregiè depravata : Pauci enim
pisces,

pisces, ilque delicatesiores, aut utramque puram aut aquam ferunt commixtam. Nec absurdi quid statuimus, si mare post dulcium à salis separatione, de-
nuo suos pisces produxisse affirmamus. Atque secundum hanc *Epochen* antiquiore familiâ oriunda terrestria.

C A P. 26.

Extensa cicendula contractio nullum est vite argumentum; plerisque animalibus mortuis id evenit, quæ fibris moventur annularibus. Idem in artificialibus est cernere.

Ib. In nuclei frugiferi centro tanquam in abditorio tuto fons est germinationis; qui extremorum eludit amputationem; formicæ cerebrationem minime. Hæc frumenti pullulationem impedit, non item illa.

Ib. Animalia latirostra esse incanora concedatur; sed num rostrum latum cantui sit impedimento, disputari potest. Homo sine rostro modulatur, & organa quædam pneumatica in latum de-

finunt. Quod eorum extrema sint plerumque circinata, ratio est, quò facilius sonus in globum transeat. Sicut ex triangulo circumvoluto fit cœtus, ita ex circuli circumactione, omnis soni figura, globus. Cantus tamen proprium fabrilè non rostrum, sed fauces.

Ib. *Quamvis aranea bufonem superaret, hinc illam pro alexipharmaco exhibere, ne quid durius dicam, temeritatem arguet. Sit eodem jure pul-
lus aranearum antidotus. Quod necat vegetabilia omnia, Oleum, hominem à perniciosissimo grano Nubis servabit incolumem. In animalium venenatorum cadaveribus idem non timendum periculum quod metuebatur in vivis docente Cuthore, § 12. hujus capituli. Si eorum cessant toxica, eorum antitoxicis suspecta fides.*

CAP.

Ventriculi & intestinorum flave-
do in pullis, dubium eorum ex
vitello nutritionis argumentum. Non
res ipsa mihi suspecta; sed accom-
modata ratio; cum infantibus nuper
natis idem sit color: nisi cum qui-
busdam annis ex Ova velim contem-
dere.

LIB. IV.

CAP. I.

S*Esionem soli homini non esse propriam* multiplex Simiarum genus gesticulatione non doctâ & canis edoctus negabit; Si terræ aut plano inessus in hunc admittatur catalogum; quod æqualiter faciant angulos acutos inter spinam, femur, & tibiā, sed inversos, ab homine non superantur hæc animalia. Sellæ infidentes angulorum rectitudine hominem provocabunt. Uni interim angulo duce tantum debentur lineæ.

Ib. Incertum esse argumentum *ex sinistri testiculi ligaturâ generari mares*, solidius probatur, quod in congressu humano dextrum mari sceminæ sit sinistrum; quodve hoc latus conceptioni masculinæ non judicetur proprium,

prium, sic suâ mole ruit hoc commen-
tum. In insipientibus species Major
veritatis.

CAP. 6.

Error est à non causa ad causam, cum
dicuntur *corpora pingua citius*
fluctuare, quod sit *pinguedo ad fermenta-*
tationem prona. Vera ratio est, quod
pondus deprimens sit proportionaliter
levius. Si corpus integrum esset pin-
gue, nunquam subsideret. Nec facile
pinguia sub aquâ putrescunt, hac ra-
tione amygdalis inter tundendum Ro-
saceum affundimus. Proprie loquendo
non putrescunt adiposa aut oleosa, sed
rancescunt. Nec Scholis assentimur
qui cum aere volant pinguia symboli-
zare: Evaporetur oleum ut videam.
Excludendo aerem succos præservat af-
fusum; eadem ratione rubiginem arcer
& depositum quidvis summa fide servat.
Quod flammam concipiat nulla est ra-
tio, idem enim prunæ accidit extinctæ,
fumum nullum, pinguedinis accensæ
sobolem, exspiranti.

CAP.

C*irca gravitatem vesica inflata*
 promptus est error, si aut uda sit
 vesica, quæ extensione siccescit, aut
 si hominis anhelitu infletur; huic e-
 nim aqua permista. Præterea aurum
 foliatum aut pluma expansa, nec tan-
 tum pendent, nec tam alacriter deor-
 sum petent ac si forent contracta.
 Ascendit fumus rarefactus, condensata
 cadit fuligo.

S*i Variola ex menstruum qualitate,*
gestationis tempore facti impressa
oriunda, hunc morbum toti esse mun-
 do endemicum, propter causæ univer-
 salitatem sequetur necessariò: cui suf-
 fragatur peregrinorum testimonium.
 His quod alii sæpe, alii tententur nun-
 quam, id sit ad modum recipienti-
 um.

CAP. 12.

Mensura corporis motus ejus durationem computat. Terræ ergo aut coeli centri nulla duratio, quod ejus nullus sit motus. Dices quieris tempus mensurari Solis motu: Nec id absolute concedendum, in loco-motu verum, in aximotu falsum; si corpus sit homogeneum quod de Sole dubitatur.

CAP. 13.

Si à principio mundi Sirtus ortus in
 & ante ejus finem ascensurus in
 m, secundum hunc calculum mundus
 12000 annos abhinc duraturus: Quid
 vero de ævo, quo vivebant Apostoli,
 factum postremo?

LIB. V.

CAP. 4.

Quid sibi velit *in Paradiso non dari noxium*, planè me fugit: cum in toto mundo, Diabolo excepto, non daretur maleficum. Plura de hoc subjecto in hujus operis calce. Exercitandi gratiâ quæro, *non medicamenta Adamo concreta*. Si dicam ante datum in natura morbum extitisse Therapeutica, videbitur frustraneum. Nihilominus Prophylacticâ tunc herbas virtute dotatas, quo morborum occurratur seminibus lubens intelligo. Sub herbarum nomine segetes arbores earumque fructus delineant Botanici. Resinæ homini ad pellendas tenebras aut pluvias: ad pabulum fortasse bestiis Rhabarbarum: ad ornatum & Universi perfectionem plurima.

Ib. *Eva filio impragnata facultas naturalis non deerat sine creationis mutilatione, sicut animam, sic mariti destruendi corpus; sine speciei everfione.*

C A P. 5.

A *Dammum umbilico caruisse, quod eo non nutriretur, disputari potest: Nam eidem corporis membro varii sunt usus. Si pro umbilico externa illa sumatur cicatrix, erit ventris umboni loco centri: quin etiam emunctoriis, annumerandus, cum hydropicos per eum novimus curatos: huic usui & viris mammillæ. Si pro umbilico vasa intelliguntur umbilicalia, iis minimè carere potuit Adamus; quod Jecori & vesicæ suspendendæ inserviant; ex quarum excisione subita mors; quod supplicii genus secundum historicos *Aegyptiis* est solenne. Præterea, non est cutis vitium illa cicatrix; nex vas externum umbilicale pars hominis dici meretur, novimestri & tenebræ nostræ nutritioni antecrementum destinatum; quod cum hominem tempore antevertat, eumque jam natum deleat, nullum ejus deputatio inducet defectum.*

Alligare, aut lumbos accingere, aut scipionem trahere in celebrando Paschate, à Judæis omisum, idque absque peccato non est verisimile, cum religiosæ, significantes, à Deo institutæ fuerint ceremoniæ, quibus promptum ex Ægypto adumbrarent decesum, quæve absque contemptu non negligendæ. Novi Rabbiorum commenta, sed eorum rationi repugnans suspecta autoritas. *Christus* quidem ut *Sabbathi* sic et ceremoniarum erat *Dominus*, & corpore, i.e. se ipso apparente contrahebantur umbræ. Per transitum unum moneo, Eos qui idolatriæ metu coram pane genu non audent flectere, ne ejus cultus sit suspicio, capitis apertione tamen eum honorant: cum hic gestus accubitu mensali, aut liberæ cœnæ minimè sit congruus. Quis Judæos agnum Paschalem capite detecto comedisse somniabit, cum ille ritus cum itinerantium reliquis non servet decorum? Reverentiam hic requiri aiunt, atqui humana

mana divinis commiscere, eaque incongrua, summa est negligentia.

C A P. 14.

I Epithes acutae defensionem unum addo, quod & in aliis anchoribus desideratur, ex Heb. 11. *Hi omnes in fide mortui, & credentibus annumeratur Iepthe.*

C A P. 19.

Ursi longe caudati inter fictiones poeticas non recensendi, nec *cignus ater* inter monstra querendus, In Aegypto verveces quibus caudae ad octoginta pondo. Hoc jure Aethiopum historia figmentum audiet. Urfi, perdices, lepores albi in Grunlandia, idque progressu regulari, sine monstrositate anomalâ. Nobis merula alba nil mali portendit. Non accidentium mutationes: sed formarum heterogenearum mixtiones stuporem inducunt.

C A P.

Complicatis desiderè curibus aut intertextis digitis, realem inducit torporem, & sanguinis circulationem prohibendo cor afficit, nervosque aut comprimendo, aut distorquendo motum & sensum inhibet.

Vita & jecinoris linea in hominè & simia, cutis sunt plicae, dum contrahuntur manus aut pedes, nec infantibus, aut pedes continuò porrigentibus semper eadem: sed casu, morbo, labore mutandae. Quo vitæ genere se quis sustineat hæc lineæ potius proditurae. Justiciariis hæc ars ediscenda, qua detegant erronei.

LIB. VI.

CAP. 2.

Incalid [extra Paradisum terra incognita] mundus in Autumno creatus : mature enim tunc arborum & segetum fructus ; nisi , quod quibusdam placet , mensiferas eas comminiscamur , secundum illud , *Apoc. 22.2.* aut perenni tam flore quam fructu arbores & visas & gavisas. Hominis autem , ut & bestiarum initium erat vernale , quod ætas florescens fructum præcederet.

CAP. 5.

Sol movens in aquatore , utrique polo diem largitur continuam , propter radiorum per aerem refractionem : Cui refragatur quod dicitur , *cap. 14. hujus libri.* Quibus vero poli sunt verticales , sex menses utroque gaudent luminari per dies plusquam quatuordecim continuos.

L

CAP.

CAP. 7.

ET ordini, quo Deus creavit mundum & rationi maximè consonum est, *omnium rerum principia in Paradiso, tanquam in matrice debita, fuisse contracta*, cum ibidem fuerit universæ humanitatis compendium. Omnibus enim terrestribus Adamus nomina indidit convenientia; itaque totius terræ epitome eo coram esse debuit: alioquin defecisset cognitio.

Proverbio,

Non omnis fert omnia tellus,

Oppono,

Non fuit sic à principio.

Ib. *Orientis emolumenta non contemnenda, situs si spectetur regionis circa aut mare aut lacum exultæ. A radiis ascendentibus non est exiguus fructus, dum vapores de nocte exhalantes disperguntur, cum in ripis Occidentalibus*

cidentalibus halitus marini aut lacustres
solis demersi suscipiant locum. Litora
Orientalia sicciora, quæ ad occasum hu-
mido situ squalida, Hinc tonitrua fre-
quentiora vespertina, matutina rara. Idem
de Iride sentiendum.

CAP. 10.

Æthiopum nigredinis aliqua in
causa aut clima videtur esse, aut
fundus: cum inter magna flumina ea-
que superfluentia hæc regio: Densius
medium quàm est purus aer, calor nan-
ciscens, [hinc à pluviis fervidissimi sunt
radii Solares] plures exhalat solidio-
resque figit vapores, præcipuè circa
caput, unde illorum calvarium triplici
nostratum excedit crassitie; ut vel se-
roci cujusvis gladii aciem superbè con-
temnat; quod primum me videntem
dedit in stuporem.

*Ib. Omnia dicuntur videri sub for-
ma colorum; quomodo hoc talparum
visui congruat, ego quidem non vi-
deo: Nam, Lib. 3. Cap. 18. Lucis
eis conceditur usus, colorum denega-*

ut tamen propriè loquamur, color nihil aliud quam lucis in superficie solidi terminatio.

CAP. II.

Six *Sphacelo* oritur *nigredo*, inducendus ignis frigidus, qualis in extremo marafuco, aut intenso Moscovitarum gelu: Sed *logomachiam* mitto.

LIB. VII.

Frutum vetitum à lapsus tempore
 nunquam apparuisse sentit Auctor
 honorandus. Si latere illam arborem,
 aut inter alias confusam non dignoscen-
 dam arbitratur, liceat mihi dissentire :
 quod isti præcepto homo nunc non
 teneatur. Si tota species quamvis in
 uno individuo, [in quibusdam id eve-
 nit] desideraretur, creationem redderet
 mutilam.

Ib. Malum Persicum, quamvis nu-
 cleo duro, dicitur sapientibus *potum*.
 Idem juglandibus & siliquis nomen a-
 pud *Plinium*.

CAP. 4.

Galaxia, si æquè concinnè ferret
 ejus natura & udi & sudi signa-
 turam, tanto, imò frequentiori esset

*homini solatio quàm est Iris. Præter-
ea illam homini conceditur imitari,
hanc plebeia quævis pro voto menti-
tur manūs. Quin equus vadum tran-
siens, sole horizonti vicino, hunc ar-
ctum nescius intendit; quod & supra
monuimus. Sed Creatoris sapientiā
acquiescendum.*

C A P. 5.

A*Brahamus pro Isaco, & Cap. 15.
fluctuat aurum argento vivo im-
mersum, in quo ferrum aliave metalla
subsident; Typographorum id dandum
oscitantæ.*

C A P. 7.

H*ysopum in pariete ego parietaria
nostram dixerim, quæ va-
sis & vitris mundificandis, secundum
Botanicos est percommoda: Hæctum
situ tum facultate maximè congrua
herbæ, quâ in sacrificiis usus est Sa-
cerdos, in precibus David, Psal. 51.*

SI *lana, Spiritus nitro-sulphureos in imo maris decumbentes excitando, promouet fluctus, aut erit ratione vicinitatis, aut virtute corporis aut luminis. Prima causa nulla: quod in perigæo periodica non sit æstuario. Constantis vero lunæ corpus. Nec id luminis dandum, quod silente lunâ eadem sit turgescencia.*

Galilei commentum subtile de terræ motu suo non caret scrupulo. Verum quidem ad oras vasis moti exsurgere aquam; sed ex maris ad litus appulsu idem evenire, parum firmæ est consequentia, quod hic motus sit naturalis, ille violentus. Nam duplicem ego in aqua, ut in omni liquido [fortasse etiam aere] agnosco motum naturalem, altero propter gravitatem deorsum petit, altero ob tenacitatem moventur in orbem: Gutz id docent in plano horizontali [si datur Phisicum] accumulatae;

quæ in medio tumescentes circulo circumvallantur: Docuit id triste omnem terræ globum amplectens diluvium. Prioris posterior consequentia.

C A P. 17.

Duplicia quavis Deum creasse, se-
cundo oppugnantia, & nullam de-
ri toxicam sine suo antitoxico, longe
nobis aliena mens est. Ut taceam
moralia, in quibus unum contrarium di-
versa sua habet contraria, ac alterum
Vitium alteri æque contrarium, ac vir-
tus utrique; de naturalibus est ser-
mo. Nos nullum dicimus creatum
esse venenum; Sed omnia quæ facta
sunt, Deum videt esse bona, hominique
conducibilia. Deletile omne, aut in
quantitate, utendi modo, ut in *Porro*,
Lucubrâ, *Cassavi*, aliâve circumstantiâ.
Quæ sunt revera venena, peccatorum
judicamus sudores, spinis annu-
tios. Præterea, quædam Alexiphar-
mica sunt Universalia, & non uni, ut
modo

(155)

modo diximus, resistunt veneno;
Tandem in diversis animalibus & ve-
getabilibus pars parti erit medela, quod
& sectione subsequente notat acute,
ut, semper omnia, Author nobis Di-
lectus, cui Pax.

FINIS.

probo diximus, restant verones
Tamen in diversis modis
et modis quibusdam
et sectionibus inter
se, et per omnes
restant in pace.

FINIS

CONTENTA.

LIB. I.

Refatio,

Cap. 1. Num in primo lapsu
debiliore fortior superatus, 109

Ibid. Num Adamus & Eva
maximi peccatores, ib.

Cap. 2. Num Satana tentanti Christo
Deitas cognita, 110

Ibid. Num desperatio in eo sit peccatum,

Cap. 3. Erroris definitio, 112

Ibid. Num quid sciatur nisi per suas
causas, ib.

Ibid. Num Egyptiorum ellobia furto
surrepta, 113

Cap. 4. De Fabâ Pythagoricâ, 114

Cap. 6. Num quaedam nationes indociles,

115

LIB.

LIB. II.

Cap. 1.	D E calore fontium,	117
Ibid.	Albumina ovorum an congelentur,	ib.
Ibid.	De frigoris spiritu,	118
Ibid.	Num scintilla aeris accensio,	ib.
Cap. 2.	De acus nautica variatione,	ib.
Ib.	De quiete in medio aqua,	119
Cap. 3.	De polo terrestri,	120
Ib.	Unguentum armorium,	ib.
Ib.	De revelandis secretis per magnetem,	121
Cap. 4.	De Electricis,	ib.
Cap. 5.	De Daniele & dracone,	122
Ibid.	De Auro cocto,	123
Ibid.	De Corallo,	124
Cap. 6.	De generatione per putredinem,	ib.
Ibid.	De carisophyllis,	125
Cap. 7.	De Fele,	ib.
		Lib.

LIB. III.

Cap. 1.	D E Elephantibus,	126
Ibid.	De muscutorum situ,	127
Cap. 2.	De equorum frequentia excretionem,	ibid.
Cap. 9.	Num propagatio ex quavis parte,	ib.
Cap. 12.	Quomodo costa Adami anima- ta	128
Cap. 13.	De Ranis,	ib.
Cap. 16.	De vipera.	131
Cap. 17.	De bombycibus,	ib.
Cap. 18.	De Talpis,	ib.
Cap. 21.	De navium sine primario,	132
Ibid.	De Alimentorum sapore,	ib.
Cap. 22.	De chilificatione,	133
Cap. 23.	De Unicornu,	ib.
Cap. 24.	Num animalia terrestria prius nominata,	134
Cap. 26.	De cicendula,	135
Ibid.	De Formicis,	ib.
Ibid.	De cantu avium,	ib.
Ibid.	De Aranea & bufone,	136
Cap. 27.	De Ventriculi flavedine,	137

LIB.

LIB. IV.

- Cap. 1. **N**um solus homo sedeat, 138
 Ibid. De generatione marium, ib.
 Cap. 6. De pinguum fluctuatione, 139
 Cap. 7. De vesica inflata gravitate, 140
 Cap. 10. De Variolis, ib.
 Ibid. De motu, 141
 Cap. 13. De ortu Syrii, ib.

LIB. V.

- Cap. 4. **I**N Paradiso an quid noxium, 142
 Ibid. Num facultas Eva maritum occidendi, 143
 Cap. 5. De Umbilico Adami, ib.
 Cap. 6. De Judaorum ceremoniis, 144
 Cap. 19. De Fephte, 145
 ib.

(161)

- Ibid. De urfis longis candis, ib.
Cap. 21. De Crurum & digitorum com-
plicatione, 146
Cap. 22. De linea vita & Fecoris, ib.
-

LIB. VI.

- Cap. 2. **M**undus in Autumno creatus, 147
Cap. 5. De Solis motu in Equinoctiali, ib.
Cap. 7. Omnium rerum principia in Pa-
radiso, 148
Ibid. Orientis emolumentum, ib.
Cap. 10. Aethiopum nigredo, 149
Ibid. De Visa, ib.
Cap. 11. De igne frigido, 150
-

Lib.

LIB. VII.

Cap. 1.	DE fructu vetulo & pomo,	151
Cap. 4.	De Iride & Galaxia,	ib.
Cap. 5.	Typographi errores,	152
Cap. 7.	De veterum hyssopa,	ib.
Cap. 13.	Nam luna afectionis maris causa,	153
Cap. 17.	De venenis,	154

FINIS.

Time omnes, omnes, memineris fidei.